

2016.11.17. Пүрэв. №205 (4575)

ӨДӨР ТУТМЫН АНХНЫ ЧӨЛӨӨТ ХЭВЛЭЛ

Худалдах унэ 500 төг

УЛС ТӨР

Н.НОМТОЙБАЯР: ИРГЭД ТЭТГЭВЭР АВДАГ
БАНКАА ӨӨРСДӨӨ СОНГОНО

II нүүрт

Ӧүй ё ѿй ёй?

ПАРЛАМЕНТЫН ОД НЬ ГИЙСЭН
ЭМЭГТЭЙ

V нүүрт

Улаанбаатарт: ӨНӨӨДӨР

Дугаарын 60 мөр

Амралтын
өдөр дугаарын
хязгаарлалт хийе

Н.БАТЗАЯА

Хэдхэн хоног цас ороход л нийслэлийн зам цасандaa дарагдаж, хальтиргаа гулгаа үүсч, автомашинууд элгэрээ мөлхжэх эхлэв. Яг энэ бичигийг ушиж байхад нийслэлийн хэмжээнд ойролцоогоор 40 минга гаруй тээврийн хөргөл замын хөдлөгөөнд оролцож, түгжрэл дунд саагтан явваа. Түгжрэл толгойны овчин болж ядаж байхад дарь нь дээр давс гэгчээр хэдэн одор дараалан цас орчихов. За ингээдэл гудамжаа нэг түгжрэлээс болж бухимдсан иргэд. Энэ байдал ч цаашид үргэлжлэх нь. Улсын онцгой комисс өнгөрсон лхагва гаргат хуралдах үеэр Ус цаг уур, орчны шинжилгээний газрын дарга С.Энхтувшин цаг агаарын нөхцөл байдлын талаархи хатуухан мэдээ дуулгасан.

Гэрэл зурагийг Г.АРГУУЖИН

АН-ЫН ҮЗХ ЕРДӨӨ Л ИХ ХУРЛЫН ӨМНӨХ БЭЛТГЭЛ байлаа

Дэлгэрэнгүйг III нүүрээс

**Д.ДАРИЙМАА: "МАХ ИМПЕКС"-ИЙНХЭН
ЖИНХЭНЭ ГАР, СЭТГЭЛ НИЙЛСЭН ХАМТ ОЛОН БОЛОХООР
АМЖИЛТАД ХҮРДЭГ ЮМ ШҮҮ"**

АСУУДАЛ

Э.ЭНХЦЭЦЭГ

Одоогоос 70 жилийн өмнө буюу 1946 онд нийслэлчүүдийг мах, махан бүтээдэхүүнээр хангах чиг үүрээтэй "Боловсон мах комбинат" байгуулагдаж байсан түүхтэй билээ. Тэгэвл Монгол Улсын хүнсний ууган үйлдвэр, "Боловсон мах комбинат" буюу эдүээсэйн "Мах Импекс" ХК-ийн 70 жилийн түүхт ой энэ онд тохиог буй. Тиймээс энэ удаагийн "Чухал хүн" буландаа "Боловсон мах комбинат"-д 24-хөн насандaa хөл тавьж, энэ л байгууллагаас өндөр насны тэтгэвэртээ суусан ахмад ажилтан Д.Дариймаа гуайг урьж, ярилцаа.

Үргэлжлэл нь VI-VII нүүрт

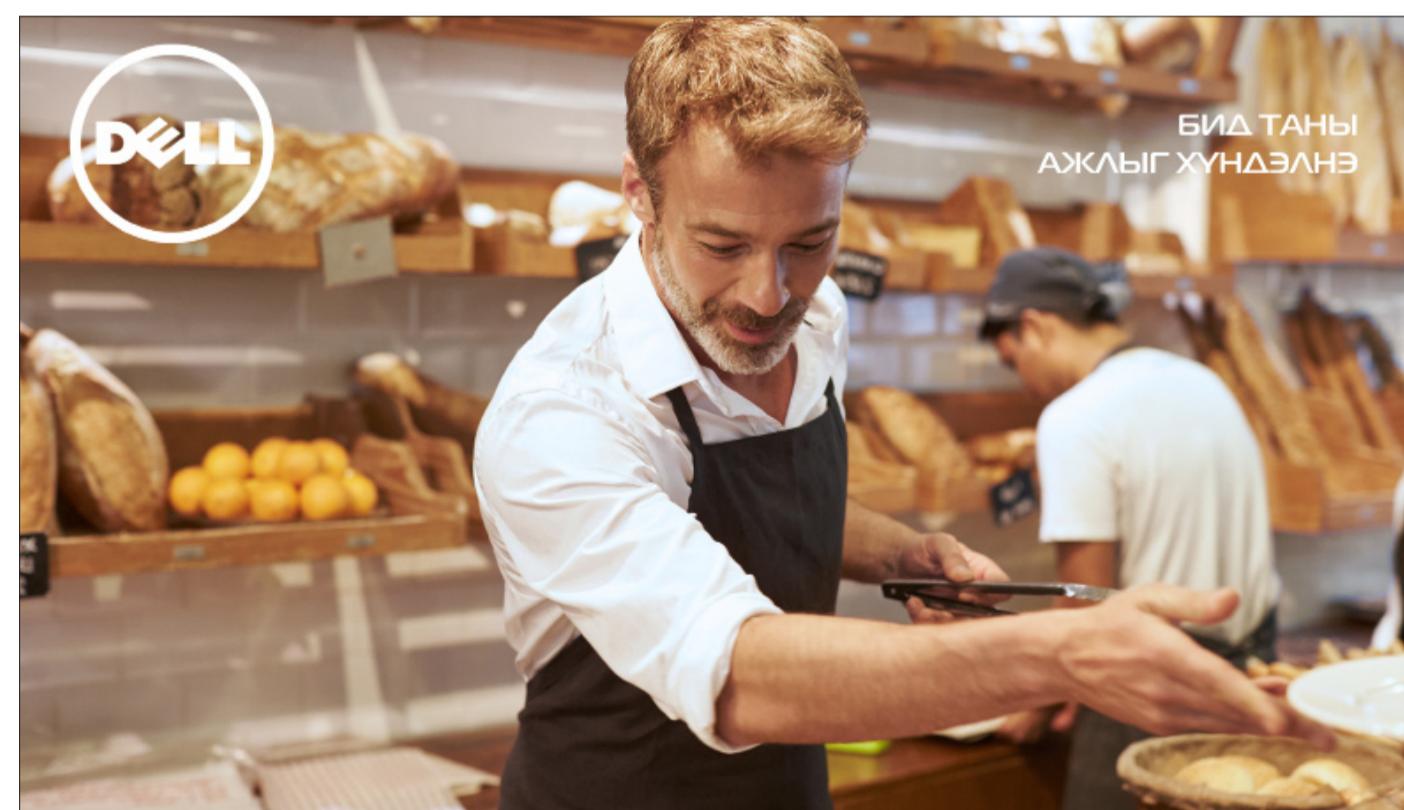
ҮНЭ ЧУХАЛ УУ ҮЙЛЧИЛГЭЭ ЧУХАЛ УУ?

Э.МОНХ

Би дэлгүүр орлоо. Заалны хойд захад худалдагч гурван бүсгүй хувийн яриа ярьж, тас тас хөхөрч зогсоно. Бараагаа аваад кассанд монгол төллөө, хариулт байхгүй гэсээр бохь зажилсан бүсгүй хариултанд маань хоёр ширхэг бохь огов. Гарлаа... Маргааш нь дахиад л энэ байдал давтагдас. Өнөөдрийн үйлчилгээний бодит дүр зураг нэг иймэрхүү. Тэд үйлчилгээнд ажилласан цалингаа авч л байгаа, бидний хэн ч угтаж үйлчилгээнд, надад бараа сонгоход хэн ч тусалсангүй, бидний хэн ч үдсэнгүй, тэд ажлаа хийсэн гэж эндүүрүүгээсээр л. Тэгэвл эндээс үйлчилгээ яаж явагдах ёстой вэ, мийнхөнө оруулалт хаашаа урсана

вэ, үйлчилгээг яаж өөрчлөх вэ гээд асуудал урган гарч ирж байгаа юм. Өнөөдөр Монгол Улсын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж буй үйлчилгээний байгууллагуудад дээрх байдал нийтлэг байгаа юм. Угтаа бол үйлчилгээний процесс нь оюйрийн гэсэн өвөрмөц онцлогтой, үйлчилгэч болон үйлчилгээгчийн үүрэг тодорхой заагтай байх ёстой. Үйлчилнэ гэдэг нь хүмүүсийн тусын түүд сэтгэл тавин тэдэнд туслах, сэтгэл хангалуун байх сайн үйлс бүтээнэ гэсэн ўхэмэн мэргэжилтийндаа ошцолсон байдал. Гэвч хэрэглэгчдээ үйлчлэх ёстой байгууллагууд үүнийг ухамсарладагтуйд туслах ёстой байгаа юм. Өөрт хамгийн ойрхон хэвлэлийн салбарыг авч үзэхийн зэрэгцээ энэ хүрээнд хийгдсэн зарим судалгаануудаас л бодит байдал харагдана.

Үргэлжлэл нь VIII нүүрт

Dell -ийн Inspiron, Vostro загварын
компьютер худалдан аваад 25.000т-ийн
ваучер бэлгэнд аваарай.

Free Bag + 2 Years + McAfee SECURE

PC mall

7575-3535

Алдаж болохгүй алтан боломж

ХААН банк

	Авах	Зарах	Авах	Зарах	Авах	Зарах	Авах	Зарах
АМ.ДОЛЛАР	2400.00	2454.00	ФУНТ	2943.00	3095.00	АМ.ДОЛЛАР	2400.00	2450.00
ЕВРО	2549.00	2661.00	РУБЛЬ	35.90	39.60	ЕВРО	2558.00	2673.00
ИЕН	21.82	22.70	ЮАНЬ	350.00	359.50	ИЕН	21.82	22.86

Худалдаа хөгжлийн банк

	Авах	Зарах	Авах	Зарах	Авах	Зарах		
ФУНТ	2969.00	3100.00	РУБЛЬ	36.25	39.71	ЮАНЬ	350.00	356.00
ИЕН	356.00	356.00	ЮАНЬ	356.00	356.00	ЮАНЬ	356.00	356.00

Өчигдрийн 19.00 цагийн байдаа

ҮЛС ТӨР

ЗАСГИЙН ГАЗАР

Ж.ОТГОН

Засгийн газрын эзлжит хураддаанааф гадаадад Монголыг төлөөлөх Элчин сайд нарийн нэфийн хэлэлцэж, Ерөнхийлөгчид өргөн тэдүүлжээр болсны зэрэгцээ Элзний вирусын этийн үнийг даатгалын сангаас хөнгөлөх, ирээд тэтгэвэр авдаг банкаа өөрсдөө сонгодог болхи зэрэг асуудлыг хэлэлцэн, шийдвэрлээ. Ингээд Засгийн газрын хураддаанааф хэлэлцэн асуудлыг тоймлон хүргэе.

Гэрэл зурагийг Г.АРГУУЖИН

Н.НОМТОЙБАЯР: ИРГЭД ТЭТГЭВЭР АВДАГ БАНКАА ӨӨРСДӨӨ СОНГОНО

Элэгний вирусын эмийн үнийг даатгалын сангаас хөнгөлөх ажлыг Энс сард багтаан эхлүүлжээр ажиллаж байна.

УИХ-ын гишүүн, Хөдөлмөр, нийтмийн хамгааллын сайд Н.Номтойбаяр "ХНХЯ элэгний вирусын эсрэг эмийн үнийг Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас хөнгөлөх ажлыг Энс сард багтаан эхлүүлжээр ажиллаж байна. Тодруулбал, төсвийн тодотголд дээрх ажилд шаардлагатай их үүсвэр болох 23.4 тэрбум төгрөгийг нэмж тооцсон. Монгол Улсад энд жилийн байдлаар элэгний С вирусыг халдварын тархалт хүн амын 10 гаруй хувийг эзлэд байна. Манай улсын эмийн бүртгэлд элэгний С вирусыг эмчилж "Харвони", "Ледир", "Ледифос", "Хепсинат-ЛП", "Вирпас" эзргэ нэрийн эм бүртгэгдсэн бөгөөд зах зээлд 340-702 мянган төгрөгөөр нийлүүлдэг. Энэ оны эхийн есон сарын байдлаар элэгний С вирустэй гэх 18-аас дээш насны 4681 хүн дээрх эмийр ууж, үр дүнгийн шинжилгээнд хамрагдсан

хариунаас үзэхэд 98.9 хувьд вирус тогтоогоогүй байна. Тиймээс дээрх эмийн жорыг элэгний эмгэгийг эмчилж чиглэлээр бэлтгэгдсэн 100 гаруй эмч бичиж, 120 гаруй эмийн сангаар дамжуулан даатгуулжчад хүргэн. Энэ хөнгөлгөөд 30 мянган даатгуулжчад 2016 ондоо хамрагдах боломжтойгоос гадна 2020 он гэхэд С вирусын голомтыг угсаж, халдварт тархалтыг зогсох, элэгний хорт хавдар, хатуураас үүдэлтийн нас бааралтыг эрс бууруулах ач холбогдолтой юм" хэмээлээ. Түүчинэн Н.Номтойбаяр сайд энэ удаагийн хурлаар "Иргэд тэтгэвэр авдаг банкаа өөрсдөө сонгодог болох тухай асуудлыг"ыг танилцуулжээ. Энэ талаар тэрбээр "Ерөнхий сайд Ж.Эрдэнэбат надад тэтгэвэр авагчид өөрсдөө тэтгэвэр авах банкаа сонгодог байх боломжийг бүрдүүл гэдэг үүргэд огсон. Өнөөдөр манай улсад Эрүүл мэнд, даатгалын газраас тухай тэтгэвэр авагчийн омноос тэтгэвэр хүлээн авах банкийг нь сонгодог тогтолцоо үйтчилж байна. Үүнээс болж ийт тэтгэвэр авагчдын 95 орчим хувь нь "Төрийн банк" болон "Хaan bank"-аар үйлчилж байгаа. Монголийн 40 гаруй хувь нь нийслэлд амьдардаг. Нийслэлд өөр олон арилжааны банк бий. Харин хөдөл, орон нутагт "Төрийн банк", "Хaan bank" бүтэц сайтай байдал. Тиймээс тэтгэвэр авч

М.Энхсайхан Шведэд,
С.Баяр Их Британи
Элчин сайдар сууна

Засгийн газрын очигдрийн хуралдаанаар Вьетнам, Кувейт, Австралия, Турк, Бельги, Чех, Болгар, Швейцария, Их Британия, Казакстан зэрэг улсад Монгол Улсаас төлөөлж ажиллах Элчин сайд нарыг томилох асуудлыг хэлэлцэн дэмжих, Ерөнхийлөгчид өргөн мэдүүлжээр болжээ. Дипломат төлөөлгүүний газрын тэрүүнчийн эрт томилох ажилтуудыг сонгходоо дипломат болон төрийн албанад олон жил идэвх санаачилга, үр бүтээлтийн ажилласан, мэргэшсэн, мэргэжлийн ур чадвар сайтай, удираадах ажлын дадлага түршилгатай, гадаад хэлний онд мэдлэгэтийн байхаас гадна тухайн орноо сайн мэддэг, түүх соёл уламжлалыг нь судалсан, тухайн улсын хэлийг сайтар эзэмшиж байх эзргэ нохцол байдлыг сайтар судалж, нэрийг нь дэвшүүлсэн

гэдэгээ Гадаад харищааны сайд Ц.Мөнх-Оргил оюнолсон юм. Тэгвэл гадаад улс оронд Элчин сайдар суух хумүүсийн дотор М.Энхсайхан, С.Баяр нар ч орж буй аж. Тодруулбал, Вьетнам улсад Д.Билэгдорж, Кувейт улсад З.Чинтушиг, Австралия улсад Г.Баттунгагал, Турк улсад Р.Болд, Бельги улсад О.Оч, Чех улсад Н.Наранбат, Болгар улсад Д.Батсайхан, Швейцария улсад М.Энхсайхан, Их Британия, Умард Ирландын Нэгдсэн Вант улсад С.Баяр, Казахстан улсад Л.Баттулга нарыг Элчин сайдар томилоох дэмжжэн юм. Үүний дараа Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнтын хороо хуралдаж, Элчин сайдуудыг томилох асуудлыг хэлэлцэн дэмжих. Ерөнхийлөгч Элчин сайдар томилох хумүүсийг дэмжих, УИХ-д өргөн барьжээ. Дээрх мэнд, даатгалын газраас тухай тэтгэвэр авагчийн омноос тэтгэвэр хүлээн авах банкийг нь сонгодог тогтолцоо үйтчилж байна. Үүнээс болж ийт тэтгэвэр авагчдын 95 орчим хувь нь нийслэлд амьдардаг. Нийслэлд өөр олон арилжааны банк бий. Харин хөдөл, орон нутагт "Төрийн банк", "Хaan bank" бүтэц сайтай байдал. Тиймээс тэтгэвэр авч

Албан тушаалтууд гар утасны төлбөрөө өөрсдөө төлнө

Гар утасны хэрэглээний зардаа төсвөөс толгуулж байгаа 248 хүн цаашид өөрсдөө төлбөрөө төлж байх тухай Засгийн газрын тогтооныг баталлаа. Ингэснээр энэ онд батлагдсан төсөв 90 сая, цаашид жил бүр 265 сая төгрөг

хэмнэгдэх тооцоо гарчээ. Дээрх 248 хүний 107 нь УИХ болон түүний харьяа байгууллага, 52 нь Засгийн газар, түүний харьяа байгууллага, 89 нь орон нутгийн төсвийн байгууллагын албан тушаалтан аж. 2016 оны төсвийн тодотголд албан тушаалтын гар утасны хэрэглээний зардлыг төсвөөс толохгүй байхаар шийдвэрлэн, энэ оны суулийн дөрөвнөн сард төсөвлөсөн зардлыг 100 хувь бууруулсан. Засгийн газар 1999 онд "Урэн телефон хэрэглэх эрх бүхий албан тушаалтын нормативыг шинэчлэн багах тухай" тогтоог гаргасан. Энэ дагуу Засгийн газар, агентлагийн эхийн 20, нийслэл, зарим аймгийн Засаг дарга, түүний харьяа байгууллагын долоон удирдах албаны тушаалтын гар утасны сарын ийт хэрэглээний зардлыг 65 мянган төгрөгөөр тооцоо төсвөөс төлж байгаа аж. Монгол Улсад төлбөрөө эрх бүхий албан тушаалтан 130 мянган төгрөгөөр гар утас худалдаж авахыг зөвхөөрөн байдал юм. Энэ тогтооныг Засгийн газрын оноөдрийн нэгдсэн хураддаанаар хэлэлцэн батална.

Харин онцгой нохцолд дайчлагдан ажилласан иргэд, албан хаагчдын урамшуулал, томилолтын зардлы, улсын ноцоо нохон бүрдүүлэх, түмрүүийн хохирол арилгах, мал, амьтны гоц халдварт овчилтийн тэмцэх, вакцин үйдвэрлэх, малын эм, тарилга зэрэгт зориулж энэ онд таван тэрбум гаруй төгрөгийг зайлшгүй санхүүжүүлж. Монгол гүйцэтгэх гэрээнд дүнгээр болон гүйцэтгэлээр хэмнэсэн зардлууд, Үндэсний аудитын зөвлөмжид заасны дагуу Засгийн газрын ноцоо хөрөнгөөс санхүүжүүлэхийг хориглосон агаа хэмжээний зардлуудыг хэмнэхэр боллоо. Ингэснээр Засгийн газрын ноцоо сангийн 2016 оны багтлагдсан 25 тэрбум төгрөгөөс гурван тэрбум гаруй төгрөгийг зарцуулах шаардлагагүй болж байна. Хэмнэгдсэн хоронгийг урьдчилан таамаглах, төлөвлөх боломжтой гамишиг, осол, бусад нохцолд байдлын улмаас үссэн хохирлыг бууруулах, арилгах, төсвийн урьдчилан тусгах боломжтой олон улсын гэрээ, шүүхийн шийдвэрлийн улмаас төлөх төлбөр, хураамж зэрэгт зарцуулах боломж бүрдэх юм.

Засгийн газрын нөхцөлбөрөө баяр ёслолаад зарцуулахыг хориглов

Төсвийн хөрөнгөөр шууд болон

МЭДЭЭЛЭЛ

Эрдэнэтийн томилгоо удааширсны цаад шалтгаан юу вэ?

Саяхнаг хүртэл эрх баригч нам Засгийн эрх авсан даруйдаа хийдэг хамгийн анхны томилгоо бол "Эрдэнэт" үйдвэрлийн захирал байсан. Учир нь ялсан намын эдийн засгийн асуудал "Эрдэнэт"-тэй шууд холбоотой болдог. Улс төрийн сонгуульд гаргасан зардаа нохож авахаас эхлээд мөнгө босгох, хувьдаа ашиглах, танил тальцаа шахаанд хөрөнгө хялзэгээр төрийн монголоор түйлэх "тайз" нь болж байсан юм. Тиймээд ч "улс төрийн саалийн унээ" хэмээн нэрийдсэн байдал. Гэтэл "Эрдэнэт"-ийг хувийн хэвшилтэй хамтарч эзэмшидгээ болсон хойно энд томилгоо олон сараар гацаа төлөвтэй болоод байна. Хамгийн том шалтгаан бол

...Засгийн газар хувийн хэвшилийнхэнтэйгээ тохиролцох нь нэн тэргүүний асуудал болоод байна. Түүнчлэн хэдэн тэрбум төгрөгийн хэрэглэж ашиглахгүй бараа материалы шахаж орхисон замбаараагүй тогтолцоог төр биш хувийн хэвшилийнхэн л цэгцэлж, худалдан авалтад хяналт тавина...

шахааны бизнесийг нь хязгаарлаж, хяналт тавих хувийн хэвшилийнхэн 49 хувийг эзэмшиж болсонтой холбоотой. ГУЗ-ийн долоон гишүүний гурвалж хувийн хэвшилээс бүрдүүлдэг. Тэдний нэг нь л татгалзахад үйлдвэрийн дарга томилогдохгүй.

Тиймээс Засгийн газар хувийн хэвшилийнхэнтэйгээ тохиролцох нь нэн тэргүүний асуудал болоод байна. Түүнчлэн хэдэн тэрбум төгрөгийн хэрэглэж ашиглахгүй бараа материалы шахаж орхисон замбаараагүй тогтолцоог төр биш хувийн хэвшилийнхэн л цэгцэлж, худалдан авалтад хяналт тавина. Тиймээс "саалийн унээндээ" шахаа хийд боломж тас хумигдах байгаа юм. Оноөдрийг хуртэл "Эрдэнэт"-ийн захирлаар томилчих хүн МАН-д одлогоогүй байгаа нь Ж.Мөнхбат сайдын хэлсэнчлэн "хүний ноцийн асуудал" отг биш, харин төрийн монгийг эвтэйжэн зувчуулж чадах мянган ухаантан тодрохгүй байгаат холбоотой. МАН доторх фракцийд хүлээн зөвшөөрч, хувийн хэвшилийнхэн шаардлагыг бүрён хангасан хүн олно гэдэг гэгээнтний хойд дүрийг тодруулахаас хамаагүй эзэмшиж болоод байна. Ямартай ч хэн томилогдохоос үл хамааран, 49 хувийн санаачилга оролцоотгоор "Эрдэнэт"-ийг хийдээгээр ажилтлан албан хаагчдын цалин тэтгэмж нэгдэх нь зайлшгүй.

БАЙНГЫН ХОРОО

ЭНЭ САРЫН 26-НЫГ ТЭМДЭГЛЭЛТ ӨДӨР БОЛГОНО ГЭВ

Гэрэл зурагийг Г.АРГУУЖИН

ҮИХ-ын Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны

хураддаанаар Нийтээр тэмдэглэхтэй байран болон өөрчлөлтөд өдүүдийн тухай хуулийн тослийг хэлэлцэн дээвэрчилж, бүх нийтээр амарч байх юм. Хуулийн тослийг УИХ-ын гишүүн Я.Содбаатар, Н.Учарал, Г.Монхцэцэг, Б.Жавхлан, Ж.Батсандан, О.Баасанхуяа нар санаачлан УИХ-дмэдүүлжээ. Өнөөжилийнхүйнхадарванингдүгээр сарын 26-ны өдөр бямба гараг тохиож буй аж. Монгол Улсын төслийг хуулийн тослийг хэлэлцэн дээвэрчилж, бүх нийтээр амарч байх юм. Хуулийн тослийг тогтвортой байдлыг хангах, үндэсний эдийн засгийн тэнцвэртэй хөгжлийг хангах зарчмыг баримтална гэж заасан байдал. Хуулиар бол ханш хатуу биш чөлөөтэй байна гэсэн зарчмыг тусгасан байдал учраас Монголбаны мөнгөний бодлогоо үүнтэй улдаж гарч байгаа юм. Ер нь ханш савлагатай байгааг хүн бүр мэдэж байдал. Зарим уед ханш хөөсөрддэг. Эдийн засгийн суурь нохцлоос хамааралгүйгээр хэсэг бүлэг хумүүс тогтолт хийж, ханшид нөлөөлөх юм бол хатуу арга хэмжээ авсаар ирсэн. Бид ханшийн тал дээр зөрөг хүлээнтэйт байгаа. Худалдааны тэнцэл сүүлийн гуравдугаар улиралын байдлаар 950 сая ам.долларын ашигтагийн байгаа. Төлөөрхөн тэнцэл алдагдлай гарсан ч жил ирэх тусам алдагдлын хэмжээ буурах хандлагатай байгаа. Эдийн засгийн хундрэлийг даван туулах хотолбөр дээр Засгийн газар, Монголбанк хамтарч ажиллаж байгаа. Тэр ч утгаараа Засгийн газар гаднаас хөрөнгө оруулалт татах, зээл авхаар ажиллаж байна. Ногөө талаас том төсөл хөдлийд иржээр валютын ханш тогтвортой болно гэж харж байна" хэмээн хариуллаа. Ийнхүү хуулийн тослийн эцсийн хэлэлцүүлгүйг хийгээд, УИХ-ын чуулганаар хэлэлцүүлжээр боллоо.

Ц.Даваасүрэн: Энэ хямралын буруутан бол Төвbank

Б.Төлбөрийн тэнцэл алдагдлай гарсан ч жил ирэх тусам алдагдлын хэмжээ буурах хандлагатай байгаа. Эдийн засгийн хундрэлийг даван туулах хотолбөр дээр Засгийн газар, Монголбанк хамтарч ажиллаж байгаа. Тэр ч

ҮЗЭЛ БОДОЛ

АН-ЫН ҮЗХ ЕРДӨӨ Л ИХ ХУРЛЫН
ӨМНӨХ БЭЛТГЭЛ БАЙЛАА

Дугаарын 60 мөр
Амралтын
өдөр дугаарын
хязгаарлалт хийе

Төгрөг зурагийн Г.АРГУУЖИН

Чадаагүй. Тухай бүртээ оөр оөр шалтаг, шалтганаан хэлэл байсан. Сүүлдээ орон нутгийн сонгуулийн өмнө хуралдаад яахав гэж шийдээд, хойшлуулсан хэмээн тайлбарлаад л онгорч байлаа. Энэ нам онөөдөр сонгуульд ялагдуулсан даргаа ч солж чадаагүй, ёөх ч биш, буличирхай ч биш байдалтай л байгаа.

Үг нь З.Энхболд сонгуулийн дараа намын даргын суудлаа өгч, хариуцлагаа хүлээн гэж байсан хэлсэндээ хүрээгүй. Сүүлдээ намын даргаасаа буухгүй байх ч санаатай талаар жив жув гэлцэх болсон. Ядаж байхад нэг нэгчээ хэмлэх ажлаа тэд болижгүй байна. Өчигдөр арай гэж ҮЗХ-ны хурлаа хийлээ. Гэхдээ хаалттай, тэгээд торийн ордонд. Ероос жирийн гишүүд, дэмжигчид дайрч орж ирж болзошгүй гэсэн шалтгаанаар хурлаа Торийн ордонд хийж байгаа юм гэсэн. Энэ онцог байгаа онох байж ч магадгүй. Н.Тэгшбаяраас авахуулаад зарим нэг гишүүд сошиалаар “Залуучууд хаалганы гадна улдлээ” гэх маягийн юм бичээд байсан. Дээрээс нь ҮЗХ-ны хуралд АН-ын томчууд оролцсонгүй. Намын даргаа огно гэсэн З.Энхболд, Ерөнхийлөгчид онцгойлох чадаагүй, хэрэгжүүлжээн Н.Алтанхуяг, Ерөнхий сайд асан Ч.Сайханбилэг гээд дурьдавал олон лидерүүд нь ирсэнгүй.

Тэр ч утгаараа намын даргын асуудал болоод бас бус зүйлсийг ярилгүй өнгөрөхөөр шийдсэн...

Н.ПУНЦАГБОЛД

Монголын улс төрийн хамгийн хоёр хүчиний нэг болох АН онгөрсөн дорвон жилд төрийн эрх барьсан. Энэ хугацаандaa чамгүй л ажил хийж, хэрэгжүүлжээн. Гэвч 2016 оны сонгуулиар ард түмэн тэдэнд дунгээ тавыж, дахин төрд сонгосонгүй. Естий л далаараа цөвэр савуулаад л онгөрлюү. Шалтгаан нь ердөө л тэдний эв нэгдэлгүй байдал, фракциудын толхицноо нь байсан хэмээн олон хүн тайлбарлаж байгаа юм. Тийм ч байж магадгүй. Онөөдөр АН-ынхан шуудайнд хийсэн ухрийн эвэр шиг л байгаа. Нам гэж хэлжэхдээ хэцүүхэн, фракциудынхаа эрх ашгаас давж гарч чадахаа больсон. Сонгуулийн дараа ҮЗХ-гоо хуралдуулахаар хэд хэдэн удаа оролцоод

ярина гэж байсан ч больсон гэдгийг намын генсек асан Л.Эрхэмбагр хэлсэн. Зүгээр яг хуралдаадаа ярысан уу, угүй юу, чөтөр бүү мэд. Гэхдээ л нэгэнт онгөрсөн тэр мэгт асуудлыг ярихгүй байхаар шийдсэн нь тэд дотроо эвтэй байхыг эрхэмлэж эхэлжээ, овоо доо гэж бодохор байна. Ер нь бол нэг их ардчилалын нэр барыж, ашиг сонирхлоо ил илэрхийлж, хэрэлдээд байх нь ашигтүү гэдгийг онгөрсөн хугацаанд хангайлтай харуулсан. Бүр баталгаажсан. Тийм болохор одоо МАН маягаар ажиллаа цаг болсон байх. Тийм ч бодолтойгоор хурлаа хааж, гишүүдэд хариуцлага тооцно энэ тэр гэж девчигчнөсөн асуудлаа больсон болов уу. Ер нь хурлын өмнө ирсэн нөлөө бүхий гишүүд нь намын дотоод асуудлыг ярих цаг болсон л гэж байсан. УИХ-ын гишүүн асан Р.Амаржаргал “Оноөдөр АН-ын хамгийн тулгамдсан зүйл бол намын дотоод асуудал байна. Магадгүй жилийн дараа оөр асуудал ярж болно. Оноөдрийн хувьд АН-ын амин чухал асуудал бол намын дотоод ардчилал байна.

Намын дотоод ардчиллыг бэхжүүлэх арга зам юу вэ, энд үг хэлж, шүүмжилж байгаа хүмүүс энэ онцгое нь хандаасай гэж хүсж байна. Оноөдрийн ҮЗХ-ны хурлаар намын дүрэм шинэчлэгдэх ёстой гээд нэг хувилбар гаргаж ирээд нийт гишүүдээрээ хэзэлцүүлэд, явуулбал болж байна” гэж хэлсэн. Тэгвэл П.Цагаан “АН шинчилэл хийхдээ хамгийн эхэлэд дүрмээ дагадаг болох хэрэгтэй. Даргаасаа эхэлэд намын дүрмээ дагадаг болох хэрэгтэй байна. Асуудлаа дүрмийн дагуу энгийн гишүүдийн оролцоотойгоор шийддэг

болов шаардлагатай. Ер нь зодоон хуртэл дүрэмтэй байдаг. Гэтэл одоо дүрэмтэй нам дүрэмгүй болчихоод байна” хэмээн ярысан юм. Ероос намын дурмийг шинэчлэх, түүний дагадаг болох асуудлыг бүх хондаж байна. Харин хаалттай хаалгын цаанаа хуралдан ҮЗХ-ны хурал салаа замын уулзвар дээр ирчихээд байгаа АН-ын эвлэрлийн эхэлэл болж чадав уу гэдэг нэг л асуулт гарч ирсэн. Ядаж байхад хамгийн их хагараадж байгаа томчууд нь хуралдаа ирсэнгүй. ҮЗХ-ны хурал өчигдэр одор 16:00 цагасаа эхэлсэн. Хуралдан эхэлсний дараа цөөнгүй гишүүн намын дарга болоод, 15 гишүүнийг хөөх асуудлыг хэлэлцэх нь зөв гэж үзэж, излээд маргалдсан сураг гарсан. Гэвч эцэстээ намын их хурлыг зохион байгуулах болоод дүрмийн шинэчлэлийг л хэлэлцэхээр санал нэгдсэн юм.

Улмаар орой 20:00 цаг орчмын үед Их хурлыг зохион байгуулах ажлын хэсгийн гишүүдийг баталж, Их хурлаар хэлэлцүүлэх намын дурмийн шинэчлэлийг боловсруулах ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг баталсаар ондорлолюү. Энэ хурлаас АН-ын жирийн гишүүд дэмжигчид багагүй зүйлийг хүлээж байсан ч ердоо л Их хурлын өмнөх бэлтгэл төдий л байлаа. АН-ынхан онөөдөр 11:00 цагасаа мэдээлэл хийж, ҮЗХ-гоор хэзэлцэн асуудлын талаар мэдээлэл өгөх юм байна. Магадгүй зарим лидерүүд нь ирээгүй учир энэ удаацаа их зүйлийг нуршаад яахав гэж шийдсэн ч байж магадгүй. Салаа замын дүрмээ дагадаг болох хэрэгтэй байна. Асуудлаа дүрмийн дагуу энгийн гишүүдийн оролцоотойгоор шийддэг

Төгсгөл.
Түүүч нь I нүүрт

Тодруулбал, онөөдөрөс эхлээд энэ сарыг дуустал сүүлийн 10 гаруй жилд ажиглагдаагүй онцгой цочир хүйтрэлт болох гээд. Энэ нь хойд түйлийн хүйтэн агаар Сибирийн хойд хэсгээс Монголын баруун хойд хэсгэг рүү орж ирсэнээс Сибирийн их даралтын орон хүчтэй эрчимжин, 17-25-ныг хүртэлх хугацаанд манай орны нутаг дээр байрлахад холбоотай аж. Цочир хүйтрэлээс болж цасан болон широон шуурга шуурч, зам даваа хаагдаж, харагдац муудаж, хальтиргаа гулгаа нэмэгджэх хээр гадаа байх тохиолдолд хөлдэж осгож болзошгүйг анхааруулсан. Цаг агаарын таагүй нөхцөл байдал түгжрэл гэх толгойны очигн гэлээд хүндруулэх нь байна. Хүндруулнэ гэдэг нь их хотын машини түгжрэл амралтын одрууддэд ч үргэлжилнэ гэсэн уг.

Нэгэнт л байгалийн үзүүдлийн зогсоож чадахгүйгээс хойши эрхзүйн зохицуулалтаараа машиныхаа түгжрэлийг багасгах арга хэмжээ авбал ямар вэ. Одоогийн бадлаар нийслэлийн хэмжээнд түгжрэлийг багасгах чиглэлээр хэрэгжих бүй ажил гэвэл автомашини дугаарын хязгаарлалт. Товчихондоо гэвэл ажлын таван одорт л автомашини дугаарын хязгаарлалт үйлчилж байна. Харин амралтын одрууддэд энэ журам хэрэгждэгтгүйгээс болж иргэд сард монханх удаа олддог амралтын одроорөө гэр бүл, наиз нөхдтэйгээ агаар салхинд гарч, хоол хүнсээ бэлдээг хэхээр дахиад л түгжрэл дунд үйлээ үзэж явваа нь үнэн. Тэртээ тэргүй томоохон баяр ёслолын үеэр замын хөдөлгөөний ачааллыг буруулах зорилгоор тээврийн хэрэгслийн амралтын одор ч улсын дугаараар нь замын хөдөлгөөнд оролцуулах шийдвэр гаргадаг. Тэгвэл энэ шийдвэрээ дахиад хэрэгжүүлжээ. Нэгэнт л цас их орж, хальтиргаа гулгаа тусижийг холбогдо байгууллагаа анхааруулж байгаа юм чинь автомашиниахаа түгжрэлийг ингээд зохицуулж болохгүй гэх нөхцөлгүй.

Ингэх нь амралтын одор түгжрэлийг тодорхой хэмжээгээр багасгахаас гадна хальтиргаанаас үүдэлтэй автотөвийн ослыг ч буурууна. Нэг л жишиэ дурьдаад, онгөрсөн мягмар

гарагт гэхэд л хоёр ч автобусын жолоо чиглэлээр ялангуяа тусижийг мөржэй, гэмтээсэн. Энэ нь бас л нөгөөх хальтиргаа гулгаатай холбоотой. Нөгөтэйгүй хэрэв амралтын одор дугаарын хязгаарлалт хийвэл чадахж ядах очих газраа хүртэлээ нэг цаг түгжрэлтэй байгаа юм. Тиймээс амралтын одрууддэд дугаарын хязгаарлалт хийе.

Жишиэ нь: Иргэдийн дунд хамгийн их эрэлт хэрэгцээтэй байдаг гадаад паспорт, хуулийн этгээдийн гэрчилгээ, бүх төрлийн лавлагын, мэдээллийг гэрийн хаягаар нь хүргэж огех үйлчилгээг хэлсэн байгаа.

ММ-ИЙН ТОДРУУЛГА

Д.БАТТУЛГА: ЖОЛООНЫ ҮНЭМЛЭХИЙГ ГЭРИЙН ХАЯГААР НЬ ХҮРГЭЖ ӨГНӨ

“Монгол шуудан” ХК жолооны үзүүлэхийг гэрийн хаягаар нь хүргэж огх үйлчилгээ хэлжээ. Энэ талаар тус компанийн

Бизнес хөгжлийн хэлтсийн дараа Д.Баттулгаас тодрууллаа.

Жолооны үнэмлэхийг гэрийн хаягаар нь хүргэж үйлчилгээ хэзээнээс эхлэх вэ?

“Монгол шуудан” компани ЦЕГ-ын Лицензийн төвтэй хамтран ажиллах гэрээ байгуулсан. Үнийн хүрээнд жолооны үнэмлэхийг хэвлэлтэй гарсан даруулдай нь хэвлэлтэй хаягаар хүргэж үйлчилгээ энэ сарын 01-нээс өмнө үнэмлэхээсээваахаарлицензийн төвд захиалга өгсөн тохиолдолд тэр ч хаягийн дагуу хүргэж үйлчилгээнд. Мон 2016 оны арваннэгдүгээр сарын 01-нээс хүрээнд жолооны үнэмлэхээсээваахаарлицензийн төвд захиалга өгсөн иргэд ч энэ үйлчилгээг авах боломжтой юм. Шуудангаар хүргүүлэх захиалга өгөгүй хэдий ч шуудангаар хүргүүлэх сонирхолтой байгаа иргэд “Монгол шуудан” ХК-ны аль ч салбараар дамжуулан захиалах боломжтой ба 70078940 утсаар болон mongolpost.mn гэсэн сайтаар дамжуулан хандах боломжтой.

Захиалга огсноос хэр

захиалаад шуудангийн хуудас гэсний бөглийн огтгэсэн гэрийн хаягаараа хүлээн авна. Энэ нь замын түгжрэл, байгууллагын дараалал, уур бүхимдлгүйгээр асуудлыг шийдэх боломж юм.

Жолооны үнэмлэхийг хүргэж огех вэ. Орон нутагт хүргэж огех ўу?

-Орон нутагт хүргэж огно. Мон Лицензийн төвөөс олон улсын үнэмлэх хэвлэлдэг болсонтой холбоотойгоор гадны аль ч улс орондхүргүүлэх боломжийг голгож байна. Шуудангийн хүргэлтийн хугацааны хувьд шууданд хүлээн авсанасаа хойд Улаанбаатар хот дотроо 24 цаг, орон нутагт ажлын тав хоногт багтсан хүргэх ёстой. Нэг үнэмлэхийг 2500 тогтолцоог хүргэх юм.

Жолооны үнэмлэхийг хүргэж боломжтой вэ?

-Манай компани шуудангийн

бүх нийтийн үйлчилгээний үргийн хүлээдэг байгууллага.

Энэ үргийнхээ хүрээнд төрийн

хаягаар нь хүргэж огех үйлчилгээ

хэлсэн байгаа.

Салбаруудад шуудангийн үйлчилгээ үзүүлж байгаа. Энэ ажлын хүрээнд Төрийн байгууллагуудаас иргэдэд үзүүлж буй бүтээгдэхүүн үйлчилгээг гарсан даруйд нь хүссэн хаягаараа хүргүүлэн авах боломжийг олжогийн байна.

Жишиэ нь: Иргэдийн дунд

хамгийн их эрэлт хэрэгцээтэй

байдаг гадаад паспорт, хуулийн

этгээдийн гэрчилгээ, бүх төрлийн

лавлагын, мэдээллийг гэрийн

хаягаар нь хүргэж огех үйлчилгээ

хэлсэн байгаа.

ДЭЛХИЙ

Назарбаевын хөрөг мөнгөн дэвсгэрт дээр хэвлэгдэнэ

Казакстан улсын төрийн тэргүүн Н.Назарбаевийн хөрөг үндэсний мөнгөн тэмдэг болох 10 000 төнгөгийн дэвсгэрт дээр залтрахаар болжээ. Шинэ мөнгөн дэвсгэртгүй Казакстан улс байгуулжсаны 25 жилийн ойгоор буюу энэ оны араванхөрдугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн гүйлгээнд гаргах ажээ. Ард түмэндээ “Элбасы” буюу эцэг хэмэн хүндлэгдэн хайлрагддаг төрийн тэргүүн ийнхүү мөнгөн дэвсгэрт дээр заларсан явдлыг гайхаад байх зүйл биш, цаг хугацааны л асуудал байсныг эл явдал баталлаа.

ОХУ-ЫН ЕРӨНХИЙ САЙДАД ДРОН БЭЛЭГЛЭЖЭЭ

Израилын Хөдөө аж ахуйн сайд Ури Ариэл тус улсад ажлын айлчлал хийж буй ОХУ-ын Ерөнхий сайд Дмитрий Медведевтэй бага оврын нисгэгчгүй онгоц бэлэглэсэн нь эдүгээ хэрүүлийн алтим болж эхэлжээ. Өнгөрөгч долоо хоногт ОХУ-ын Ерөнхий сайд тус улсад айлчлалыг үзэх хөдөө аж ахуйн судалгааны төвд зочилсон байх бөгөөд энэ үеэр техникийн дэвшилтэг технологийн үзэгслэлэн үзэж сонирхжээ. Улаараа үзэгслэлэн дэлгэгдсэн дрон онгоцыг ихэд сонирхсон тул Израильн хөдөө аж ахуйн сайд ч өгөөмөр зам гарган, бэлэглэсэн гэнэ. Гэвч уг бэлэг эдүгээ том асуудал үүсгэжээ. Учир нь Ури Ариэл дроныг бэлэглэх эсэх талаар урьдчилан зөвшөөрөл аваагүй байсан аж. Дрон онгоц нь 50 мингтан амдолларын үнэтэй юм. Гэхдээ үнээс илүүтэйгээр, өөр улс оронд алдаж болохгүй мэдрэгч технологийг сууриуулсан байсан нь ийнхүү асуудал үүсгэсэн бололтой.

МИШЕЛЬ ОБАМАГ ДОРОМЖИЛСОН ХОЁРДАХЬ ХҮН АЖЛААСАА ХАЛАГДЛАА

АНУ-ын Уэст Виржиниа мужийн нэгэн хотын дарга тэргүүн хатагтай Мишель Обамаг “Өндөр өсгийт өмссөн мич” хэмээн өөрийн фэйсбуук хуудастаа нийтэлснийхээ төлөө олон нийтийн эсэргүүцэлтэй тулгарч, албан тушаалаасаа огцорчээ. Тодруулбал, тус мужийн 500 хүрэхгүй хүн амтай Кийл гэх жижиг хотын даргаар ажиллах байсан Бевери Халинг суудлаасаа огцорсон байна. АНУ-ын Ерөнхийлөгчийн сонгуульд улс төрийн туршилагагүй үл хөдлөх хөрөнгийн тэрбумтан Доналд Трамп ялалт байгуулсантай холбоотойгоор фйсбуук хуудастаа нийтлэл бичих үедээ тэрбэрээ “За ингээд нэгэн дэгжин, үзэгслэлтийн тэргүүн хатагтайгаа Цагаан ордон угтан авах нь ээ. Сэтгэл хөдөлж байна. Өндөр өсгийт омссон мичийг харсаар байгаад бүр залхад байсан юм” гэх мэтээр доромжлон бичсан байсан аж. Гэвч олон нийтийн эсэргүүцэлтэй тулгарсны улмаас ийнхүү суудлаасаа буусан байна. Бичсан пост нь асуудал үүсгэж эхэлсний дараа экс хотын дарга фэйсбуук хаягаа хүртэл устгасан гэнэ.

УРАН БҮТЭЭЛЧ

Б.ЦОГТБАЯР: БАГШИЙГАА БОДОЖ, УГҮЙЛСЭН СЭТГЭЛЭЭР Л “ХАРАНХҮЙ ХАД” ЗОХИОЛЫГ БАРЬЖ АВСАН

Б.ДАВААХҮҮ

Их зохиолч Д.Нацагдоржийн мэндэлсний 110 жилийн ойг тохиолдуулан “Харанхуй хад” кино өнөөдөр IMAX кино театрат нээлттэй хийх гэж байна. Тиймээс уг киноны найруулагч Монголын Үндэсний кино академийн тэргүүн, урлаг судлалын доктор профессор Б.Цогтбаярыг урьж ярилцаа.

-Их зохиолч Д.Нацагдоржийн мэндэлсний 110 жилийн ойн хүрээнд “Харанхуй хад” кино өнөөдөр нээлтээ хийх гэж байна. Кинон хийх болсон хийх болоод байна. Их зохиолч Д.Нацагдоржийн мэндэлсний 110 жилийн ойн өдөр тохиож байна. Их зохиолчийн тухай нийтийн багш Төрийн шагналт, урлагийн гавьяат зүтгэлтэн Б.Балжинийн бүтээсэн “Саруул талын ерөөл”-өөс өөр дэлгүйгүй бүтээл байдагтгүй. Тиймээс “Харанхуй хад” киноюу багшигийнхаяа гэгээн дурсгалд зориулан бүтээсэн хэргээд лээ. Б.Балжинийн багш маань онгорсон оны есдүгээр сард таалал төгч, Монголын кино урлагийн салбартаа маш хунд гарз тохиосон. “Мандухай сээн хатан”, “Чингис хаан” эзэр олон сайхан киноорг нь монголчууд багшигийн минь андахгүй мэндээ. Заримдаа ажлын орохийнхөө цонхоор харах үед, багшигийн амьдарч байсан байрныхын цонх их л тод харгадаг юм. Тэгээд яагаад ч юм багшигийнхаяа гэгээн дурсгалд зориулан бүтээсэн шийдвэрээдээ. 1985, 86 оны үед намайг Москвад сурч байхад Б.Балжинийн багши Р.Доржпалам

гутай хамтран “Саруул талын ерөөл” киног хийсэн байдал. Гэхдээ тухайн үед нэг намын үзэл суртал, дарангуйдал ноёрхж байсан унир олон сайхан үзэгдэл, санаануудыг нь хүчээр хасуулсан байсан юм. Хүнээр бол дөврөн мочижтгийг нь авчихсан гэсэн уг шуу дээ. Багши маань хааяа надтай хууч хөөрхөдөө тэр талаар ярьдаг байж билээ. Багшийгаа бодож, угтын сэтгэлээр л их зохиолч Д.Нацагдоржийн бүтээлд гарын хүрэлзэл, урлагт хүрхэг цэг гэж байдаг бол түүн рүү тэмүүлж буй уран бүтээлч хүний дур төрх энэ зохиолоос ханхалдаг юм. “Харанхуй хад”-ыг эхэлээс нь тогтолцоог хүртэл бүтэн зургийг нь авсан. Хамгийн сүүлийн Инатайгаа уулзаж буй хэсэг хүртэл дунд нь шигтгээ хийж, Д.Нацагдоржийн ганцаардал, цөхрөлийг харуулсан. Хорвоод энэ хүн 31 наасанс гэхэд ямар их овийг хойч үедээ үлдээж, ямар их эрмэлзэлтэй, нутарашгүй хүн байжныг огтуулж юм. Германаас татагдаж ирснэйхээ дараа Пагмадуламаасаас салснаас хойш өрөхийдөө амьдрал нь уруудан, дорийтож байсан. Гэхдээ яг ят түрд нь түүний сор болсон бүтээлүүд нь бичигдсэн байдал. Минийнажигласнаар Д.Нацагдорж судлаачид нэгдээс изг ойлголтод хүрч чадаагүй юм билээ. Одоо болтол түүний хаана, хээээ, хэн нутаглалтас нь ч тодорхойгүй. Тэр байтугай Цэрэндүлам гэдэг охин нь үнэхээр байсан эсэх нь ч эргэлзээгээ. Төрсөнгэзарьж нэгжээд л хэд хэдэн газар байх жишээгэй. Би кинондоо түүнийг уран бүтээлч гэж үзүүлэгээгүй. Миний кино гарсан, гаргаагүй алдартай зохиолуудыг нь Монголын ард түмэн бүтд л мэндээ. Гэхдээ энэ хүн чухам ямар хүн байсан юм бэ гэдгийг хүн чанарыг нь л би барьсан. Хувь хүн ямар зам туулсан, юунд зөрчилдэж, эзэрч байжныг харуулахыг зорилго. Гэхдээ энд зориуд хэлэхэд, тэр их зөвлөнг туулахдаа Д.Нацагдорж хэзээ ч гутраагүй юм шуу. Энэ бүтгийг киноороо дамжуулсан хүргэхийнзорилго. Харин үзэгчид дээр бүрнээ дунгээ тавих байх. Цаашаад Балжинийн

багш, уран бүтээлч хүний дурсгалдээс юм шиг санаандсан. Харин тэрхүү хайгаад байгаа зүйл нь уран бүтээл юм байна гэж ойлгох, энэ зохнолыг барьж аваа. Өөрөөр хэлбэл, урлагт хүрхэг цэг гэж байдаг бол түүн рүү тэмүүлж буй уран бүтээлч хүнийгээ дүнгээр тодорхойлогддог юм. Германы канцлерын албан тушаалын бүрэн эрхийн хугацаанд ямар

АНГЕЛА МЕРКЕЛЬ “МОНХИЙН КАНЦЛЕР” БОЛОХ УУ

Б.ДАВАА

Германы канцлер Ангела Меркель ирэх жилийн есдүгээр сард болох сонгуульд нэр давшины дерөв дэх удаагаа улиран канцлерын албиг хаших хүснэгтэй байгаа тухай түүний ойрын нэгэн албан тушаалтан хэвлэлд мэдээлжээ. Өнгөрсөн жил ч гэсэн ийм утга бүхий мэдээлэл орон нутгийн хэвлэлд гарч байсан ч, тэрбэрээр ороо баталж байгаагүй. Гэхдээ 2014 онд Кельн хотод хийсэн уулзальтинаа үеэр нутгийн хүчээр хүснэгтэй байгаа тухай түүний хэвлэлд гарч байсан худалдааны орнөдийн үнэт зүйлсийг хадгалах” гэсэн хүснэгтэй холбоотой юм гэж хэлсэн байна. “Тэршийдвэр төгс байгаа бөгөөд олон улсын либерал дэг журмыг батгатгахад хувь нэмрээ оруулахыг хүснэгтэй бэлэндээ байна” гэж Рётгэн мэдэгджээ. Меркель Өрнөдийн, давын омно АНУ-ын зүгээс дэмжлэг хүлээн хэмээн найдаж байгааг бүнтестагийн хорооны дарга мөн тэмдгэлгэсэнбайна. ХБНГУ-ын канцлер Бундестагийн сонгуулийн тэрбумтан Доналд Трамп ялсан учир Германы сонгуульд читэгдэж байгаагүй үр дүн гарахыг үгүйсгэх аргагүй билээ. Ямаргай ч, ирэх оны сүүлээр Меркель эрх мэдээ хадгалан үзэж чадах эсэх нь оны анхаарлыг татах байна.

нэг хязгаарлалтгүй байдаг бөгөөд нэг хүн хэдэн ч удаа улиран сонгогдож болдог.

Германы канцлерар хамгийн олон жил ажилласан хүн бол 1982-1998 оны хүртэл 16 жил таван удаа улиран сонгогдсон Хельмут Коль юм. 2005 оноос хойш канцлерар ажилласан Меркелийн нам сонгуульд ялгажд хүлээж, хэдэн мингтан хүмүүс дүрвэгэд хүлээн авсан бодлогыг нь хүчтэй шүүмжлэх болсноор дэмжигчдийн нь хувь буурсан үзүүлэлттэй болж ирсэн юм.

Гэхдээ

АНУ-ын Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн санаанд оромгүй үр дүн гарч, үл хөдлөх хөрөнгийн тэрбумтан Доналд Трамп ялсан учир Германы сонгуульд ч итгэмэртгүй үр дүн гарахыг үгүйсгэх тодорхойлогддог юм. Германы канцлерын албан тушаалын үзэж чадах эсэх нь оны анхаарлыг татах байна.

Д.ТРАМПЫН ЯЛАЛТЫГ ЭСЭРГҮҮЦСЭН ЖАГСААЛ ҮРГЭЛЖИЛСЭЭР БАЙНА

Доналд Трампыг АНУ-ын Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсоныг эсэргүүцсэн иргэдийн эсэргүүцийн жагсаал намжихгүй бололтой. Ялангуяа 2000 орчим хүн оролцсон АНУ-ын Орегон мужид тохижээл болдай тун хүнд байдал шилжээд байна.

Одоогийнбайдааэр Портлэндэд гэхэд жагсаалд оролцсон 112 хүний баривчлаад байна. Гэхдээ тэдний 70 нь сонгуульд санал огөгүүгээр барагчий, огехоөр бүртгүүлэгтэй байсныг музийн сонгуулийн хороо мэдэгджээ. Харин ердөө 25 нь АНУ-ын Ерөнхийлөгчийн сонгуульд санал огсогдсон тогтолцоог таасаа ялгарж Чарли Холес болон цагдаагийн хурандаа Майк Маршман нар тэмцэгчдэд гэртээ харьж, сонгуулийг холбоотой сэгтэгдээ оор, тайван замаар илэрхийлэхгүй хүссэн байна.

Холес “Тудамжинд өдөр бүхэн юут ч өөрчилж чадахгүй. Гид, гудамж талбайд үймээн дэгдэж, замбаагчийг байдалгэрчбуйтайхолбогдуулж тус хотын захирагч Чарли Холес болон цагдаагийн хурандаа Майк Маршман нар тэмцэгчдэд гэртээ харьж, сонгуулийг холбоотой чадахгүй шүү дээ. Энэ бүхэн юут ч өөрчилж чадахгүй. Бид энэ хотыг гэмт хэргийн үүр болголоо.

Одоо хангалитай. Одоо зогсох цаг болсон” гэжээ. Портлэнд хотоос гадна Манхаттанд 2000 гаруй тэмцэгчдээ, Лос Анжелес хотын Сити Холдинг гаднаа жагсажчын тоо 8000-д хүрээд байгаа бол Атланта, Соит Лэйк, Вашингтон, Фойникс зэрэг хотуудад эсэргүүцлийн жагсаал орносоор байна.

ТА КИНОНХОО ЗАРИМ СОДОН ШИГТИЭНЭС МАНАЙ УНИШИГЧДАД СОНИРХУУЛААЧА?

-Их зохиолчийн эндээг Дашдорж гэдэг хүнийг анх удаагаа дэлгэрэнд дүрслэх гэж оролцсон байгаа. Нацагдорж агынс таван настай байхад нь Алтангэрэл гэхэд тэр үеийн онд бичгийн соёлтой хүнд шавь оруулж байснаар нь дүрслэсэн.

-Багаа хэрхэн бүрдүүлэв. Мөн дүрийн сонголтын хувьд?

-Кино урлаг оорое дурсгалийн болоод ниймлэл урлаг шуу дээ. Тиймээс баг бүрдүүлэлтэй чухал байр суурь эзэлдэг. Би нэлээд удаан бодож, харсны эцэст шинэ залуу үеэд дэмжиж, урам огох үүднээс “Зохиомж” дээд сургуулийг жүжигчийн мэргжилээр төгссөн Г.Баярхүү, Н.Ариунжаргал нарын залуу жүжигчийг гол дүрд сонгосон. Хүжмийн зохиол дээр Монголын хүжмийн зохиолчдын эвлэлийн өрөхийнхийн тэргүүтэй. Тиймээс багаа хэрхэн бүрдүүлэв. Мөн дүрийн сонголтын хувьд?

-Хүчийн зохиол, тэр дундаа түүхэн кинонд гаршигчсан хүн байгаа юм.

-Кино аль кино театрт нээлтээ хийх вэ?

-Шангри-Ла зочид буудлын дөврөн давхарт байрлах IMAX-т нээлтээ хийн.

-Монголын кино урлаг эрчимтэй хөгжжээ, кино зах зээл дэх өрсөлдө

ОНЦЛОХ ХҮУДАС

Ӵүй ёү Ӵүй ау?

ПАРЛАМЕНТЫН ОДНЬ ГИЙСЭН ЭМСГҮҮГҮЙ

Э.ТУУЛ

"Хэн нь хэн бэ"
булангийнхаа энэ удаагийн
дугаарт Байгаль орчин,
аялал жуулчлалын сайд
Д.Оюунхоролыг онцолж
байна.

Гэрэл зурагийг Г.АРГУУЖИН

Туршлагатай улстөрч

Д.Оюунхоролыг улстөрчийн хувьд од нь гийсэн эмэгтэй гэж тодотгож болно. Учир нь тэрбээр УИХ-ын гишүүнээр турвалдаа сонгогдох, бас ч гэж УИХ-ын гишүүний үндсэн үүрэг болох хувуль боловсруулах, батлуулах ажлаа нэр тортэй хийж буй нээн. Үүнээс гадна Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны сайдара хоёртоноо томилогдон ажиллаж байгаа УИХ-ын гишүүн. Ганц нэгжэн мөнгөний хуульд кинопо худалдах, эс бөгөөс том мөнгө, сандал суудлын томилгоо ярицахаар хуралдаа суудаг улстөрчдеөс тэр эрс ялгардаг хүн. Намын бодлогоос гадна УИХ-аас оруулж ирсэн хуулийн төсөл нэг бүрийн ажлын хэсэгт багтаж, боловсруулах ажилд гар бие оролцож байсан туршлагатай. Тэр дундаа боловсрол, эрүүл мэнд, хүүхэд, эмэгтэйчүүд гээд нийгмийн бух салбартаанхаарлаа хандуулж ажилладаг, энэ чиглэлийн хууль тогтоомж гаргах талаар туштайт ажиллаж буй улстөрч.

...Тэрбээр, өнгөрсөн парламентын үед тус яамны сайдар богино хугацаанд ажилласан ч

бодлогын оновчтой олон шийдвэрийг

гаргаж, нүдээ олсон олон ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.

Аргагүй салбараа сайн мэддэг болохоор

эхлүүлсэн ажлаа үргэлжлүүлэхээр

ханцуй шамлан орсон. Ганга нуур ширгэсэн, Орхон

гол бохирдсон, Туул гол руу аж ахуйн нэгжүүд

бохироо цутгасан гээд л асуудалууд

ундартчихсан түүнийг

хүлээж байсан.

Д.Оюунхорол сайд цалгардаж, назгайрч

сүусангуй...

Ямартаа л өнгөрсөн парламентын үед УИХ-ын дарга "Эмэгтэй гишүүдэд наад хуулияа ог. Арай хурдтай, шуурхай, чанартай явах байх" гэж хуулийн төслийн ажлын хэсгийг бүсгүйчүүдэд харнууулж байх вэ дээ. Тиймээс ч түүний үндсэн ажлаа сайн хийж буй, алихийн туршлага гээчний бүрэн хуримтуулсан хүн гэж онцлоод байгаа юм. Багши мэргэжилтийн энэ бүсгүй монгол төрийн босго ямар онцор вэ гэдгийг олонд харуулж, тэр хэрээрээ нийтэд үзүүлж чадсан. Тиймээс МАН Сонгуулийн хуулиар зургаан мандаттай болсон Баянзүрх дүүргийн 49 дүгээр төрөгт түүний илгээсэн нь байгаа онох, сонгогчид түүнд итгэл хүлээлгэсэн. Мэргэжлийн Засгийн газар байгуулахад ч түүнийг БОАЖ-ын сайдар томилоо болоход хуралдаанд оролцсон 58 гишүүний 54 нь санаалаа егсэн нь түүнийг ямар хүн бэ гэдгийг бэлхэн харуулна. Үнэндээ Д.Оюунхоролд улстөрчийн зангараг хэдийнэ буй болсон. Тэр бол төр түшигээхэд өрхөмийдийн дунд байх ёстой хүн мөнөөс мөн.

Нүдээ олсон олон ажил хийсэн

Ажил амьдралын баялаг түүхтэй, улстөрчийн хувьд жинхэнэ утгаараа мэдлэг, туршлага, хууль тогтоогчийн эр бяр нь тэгшигээн Д.Оюунхорол гишүүн омно нь УИХ-ын Нийгмийн бодлого, боловсрол, соёл, шинжлэх

ухааны байнгын хороон даргаар ажиллаж байв. Энэ үедээ тэрбээр хөрөнгө санхүүжилтийг нь шийдүүлсэн. Үүнээс хамгийн дорвito, томоохон нь одоогоор Улаанбаатарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа хамгийн том төрөх эмнэлэг, "Амгалан-III" төрөхийн эхний санхүүжилтийг шийдүүлж, ажлыг нь эхлүүлсэн явдал байсан юм.

Харамсалтай нь анх дөрвөн тэрбум тогрогийн санхүүжилтийг тэрбайгуулагдана гэж тооцоолж байсан "Амгалан-III"

төрөх эмнэлэгийн барилгын ажлыг

"Нийслэлт оргоо" компани хоёр ч

сонгуулийн хугацаа дамнулсаар

эцэстээ улсын төсвөөс 15 орчим тэрбум

тогрогийн санхүүжилтийг салгаж авснаар

Баянзүрх дүүргийн III хороонд байрлах

"Амгалан-III" төрөх эмнэлэг нь 9000

ам.метр талбайд 412 ороо, 150 ортой үйл

ажиллагаагаа явуулжаар Япон Улсын

Засгийн газрын 1.5 сая ам.долларын

буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр орчин

үеийн тоног тохиромж, аппаратаар

тоноглогдсон 2015 оны аравдугаар сарын

эхээд нээгдэн түүхтэй. Тус эмнэлэг

аачалт ихтийн үед орын тоогоо 100-аар

измэх боломжтой нь мөн л анхиасас

алсыг харж, зураг төслийг нь хийгээсэн

тухайн үеийн УИХ-ын Нийгмийн

бодлого, боловсрол, соёл, шинжлэх

ухааны байнгын хороони дарга

Д.Оюунхоролтой салшгүй холбоогийн

хуулийн тогтоогчийн эхийн

хэдийн туршлага гээчний бүрэн

хуримтуулсан хүн гэж онцлоод байгаа

юм. Багши мэргэжилтийн энэ бүсгүй

монгол төрийн босго ямар онцор вэ

гэдгийг олонд харуулж, тэр хэрээрээ

нийтэд үзүүлж чадсан. Тэрбээр,

өнгөрсөн парламентын үед тус яамны

сайдар болоноо томилгоо байсаныг

эдүгээс эхэндээ олонд харуулж чадсан. Тиймээс

МАН Сонгуулийн хуулиар зургаан

мандаттай болсон Баянзүрх дүүргийн

49 дүгээр төрөгт түүний илгээсэн

нь байгаа онох, сонгогчид түүнд итгэл

хүлээлгэсэн. Мэргэжлийн Засгийн

газар байгуулахад ч түүнийг БОАЖ-

ын сайдар томилоо болоход хуралдаанд

оролцсон 58 гишүүний 54 нь санаалаа

егсэн нь түүнийг ямар хүн бэ гэдгийг

бэлхэн харуулна. Үнэндээ Д.Оюунхорол

төрөгт түүний илгээсэн нь байгаа

юм. Багши мэргэжилтийн энэ бүсгүй

モンгол төрийн босго ямар онцор вэ

гэдгийг олонд харуулж чадсан. Тиймээс

МАН Сонгуулийн хуулиар зургаан

мандаттай болсон Баянзүрх дүүргийн

49 дүгээр төрөгт түүний илгээсэн

нь байгаа онох, сонгогчид түүнд итгэл

хүлээлгэсэн. Мэргэжлийн Засгийн

газар байгуулахад ч түүнийг БОАЖ-

ын сайдар томилоо болоход хуралдаанд

оролцсон 58 гишүүний 54 нь санаалаа

егсэн нь түүнийг ямар хүн бэ гэдгийг

бэлхэн харуулна. Үнэндээ Д.Оюунхорол

төрөгт түүний илгээсэн нь байгаа

юм. Багши мэргэжилтийн энэ бүсгүй

モンгол төрийн босго ямар онцор вэ

гэдгийг олонд харуулж чадсан. Тиймээс

МАН Сонгуулийн хуулиар зургаан

мандаттай болсон Баянзүрх дүүргийн

49 дүгээр төрөгт түүний илгээсэн

нь байгаа онох, сонгогчид түүнд итгэл

хүлээлгэсэн. Мэргэжлийн Засгийн

газар байгуулахад ч түүнийг БОАЖ-

ын сайдар томилоо болоход хуралдаанд

оролцсон 58 гишүүний 54 нь санаалаа

егсэн нь түүнийг ямар хүн бэ гэдгийг

бэлхэн харуулна. Үнэндээ Д.Оюунхорол

төрөгт түүний илгээсэн нь байгаа

юм. Багши мэргэжилтийн энэ бүсгүй

モンгол төрийн босго ямар онцор вэ

гэдгийг олонд харуулж чадсан. Тиймээс

МАН Сонгуулийн хуулиар зургаан

мандаттай болсон Баянзүрх дүүргийн

49 дүгээр төрөгт түүний илгээсэн

нь байгаа онох, сонгогчид түүнд итгэл

хүлээлгэсэн. Мэргэжлийн Засгийн

газар байгуулахад ч түүнийг БОАЖ-

ын сайдар томилоо болоход хуралдаанд

оролцсон 58 гишүүний 54 нь санаалаа

егсэн нь түүнийг ямар хүн бэ гэдгийг

бэлхэн харуулна. Үнэндээ Д.Оюунхорол

төрөгт түүний илгээсэн нь байгаа

ЧУХАЛ ХҮН

Д.ДАРИЙМАА: “МАХ ИМПЭКС”-ИЙНХЭН НИЙЛСЭН ХАМТ ОЛОН БОЛОХООР

Үргэлжлэл. Түрүүч нь I нүүрт

-Монгол Улсын хүнсний ууган үйлдвэрийн нэг болох “Боловсон мах комбинат” буюу эдүгээгийн “Max импекс” ХК байгуулагдаад 20 жил болчихсон байх үед та энэ үйлдвэрт ирж байсан гэдэг. Монгол түмний мах, махан бүтээгдэхүүний хэрэгцээг хангаж байсан, 70 жилийн түүхтэй энэ сайхан үйлдвэртэй холбогдсон түүхээсээ та манай унишигчдад ярьж өгөхгүй юу?

тоног төхөөрөмжүүдээ угсраад, шалгаад, лабораторио бүтэн босгож авсан даа. Үйлдвэр баригдаад боссоны дараа тэр их цэвэрлэгээг хийх гэж ёстой л хөлтэй нь хөлхж, хөлгүй нь мөлхөн гэгч л болсон. Комбинатаараа л хөдөлсөн. Тухайн үед одоогийн шиг бүх зүйл бэлэн байсангүй. Шилний хагархайгаар л наалдсан будаг, шохойг хүсч цэвэрлэж байлаа. Эндээс хамгийн сонирхолтой нь гадаа талбайг усаар шуршиж цэвэрлэхийг анх удаа узэж, их гайхаж байж билээ. Эхлэн боловсруулах үйлдвэр, Хөргөх

баатар Г.Халтархуу тухайн үед жаахан шар охин, Богийн цехийн овчигч байсан юм шуудээ. Ингээд богийн цех эхэлж яваад, араас нь бодын цехийн ажил үргэлжилж байсан юмдаг.

-Таны хувьд “Боловсон мах комбинат”-тай салшгүй холбоотой, сайхан намтаргтай хүн байна билээ. Химич, лаборант, эвлэлийн үүрийн дарга, орлогч дарга гээд л комбинатын бараг бүхий л ажлыг хийж үзсэн хүн байна шуудээ?

-Тэр үед ер нь сургууль

Digitized by srujanika@gmail.com

төгсөөд ирсэн бүх хүний хамгийн доод шатны ажлаас л зургаа зургаан сараар, эсвэл нэг жилээр ахиулдаг байлаа шүү дээ. Түүнийг л дагаж хээрийн бойнд ажилчин ангид хийгээд, дараа нь лабораториид лаборант, тэгээд химич гээд л явсан даа. 1968 онд Эхлэн боловсруулах үйлдвэр ашиглалтад орсны дараа 1972 онд Хиам консервны үйлдвэрийг хоёрдугаар өргөтгөл болгож, бүрэн хүлээж авсан юм. Тэр үед Хүнсний институт гэж байгуулгадахад манай лабораторийн эрхлэгч мэргэжлийнхээ дагуу

авья, энд тэнд очьё гээд л удах байх шүү. Ингээд 1972-1974 оны сүүлч хүртэл лабораторийн эрхлэгчээр ажиллаж байтал нэг өдөр комбинатын дарга дуудаж байна. “Намын хороон даргын өрөөнд ороод ир” гэж байна. Орсон чинь “Захиргаа, боловсон хүчиний хэлтэстэй болсон. Хуучин боловсон хүчин гэж байдаг байсан. Энэ хэлтэст даргаар оч” гэдэг юм байна. Би ч “Лабораторийн шинжилгээ л хийхээс өөр ажил чадахгүй. Өөрөө ч анкетаа бараг бүтэн бичиж чадахгүй шүү дээ” гэсэн чинь “Хүн бүх ажлыг хийж ажиллуулдаг. Мөн хөдөө, орон нутгаас малчид өөрсдөө малаа тууж, авчирсан малыг төхөөрч, мах махан бүтгэгдэхүүнийг зориулалтын дагуу хадгалж хөлдөөх хүчин чадалтай болсон. Үндсэндээ манайх чинь Эхлэн боловсруулах үйлдвэр, Өлөнгийн завод, Хөргөх үйлдвэр, Яс боловсруулах үйлдвэр, Хиам консервны үйлдвэр гээд өргөжөөд ирэхээр өнөөх “Боловсон мах комбинат” гэдэг нэрнээсээ салж, “Улаанбаатарын мах, консервны комбинат” гэж солигдож байсан юм. Тэр

ГЭРЭЛ ЗУРГИЙГ ГАРГААХААНЫ

үйлдвэр, Өлөнгийн заводын хоорондох зайнуудыг усаар шүршиж цэвэрлэж байсан юм. Ингээд л үйлдвэрээ 1968 оны долдугаар сарын 07-нд хүлээж авах болоод хүмүүс бужигнаад эхэллээ. Тэр үед би лабораторидоо лаборант, химичээ давхар хийж байсан юм. Тэгэхэд Германы дарга, Элчин сайд нар, манай талаас нам, төрийн удирдлагууд, яамны төлөөлгчид гээд зургаан хүн үйлдвэрийн нээлтэд ирэхээр болсон юм. Тэр үед нь би лабораторидоо сууж байсан чинь Эвлэлийн хороон дарга Дамдинсүрэн дуудаж байна гэлээ. Яваад очсон чинь үйлдвэрээс таван эмэгтэй авчирчихаж. Тэгээд “Та зургаа ирэх төлөөлгчдийг цэцгэй барьж утг” гэдэг юм байсан Тэргүүн Монгол Улсын

...1966 онд хоёр сар 15 хоног энд ажиллачихсан болохоор үйлдвэрийнхээ өрөнхий байдал, цехүүдийн байршил, юу хийдэг, хүмүүстэй нь үндсэндээ танилцчихсан байсан. Намайг 1967 онд сургуулиа төгсөхөд Хүнсний үйлдвэрийн яамнаас Max комбинатын шинэ өргөтгөл ашиглалтад орох гэж байгаа учраас мэргэжлийн лаборант хэрэгтэй гээд томилолт өгч, үйлдвэртээ ирж баймаа.

...1966 онд хоёр сар 15 хоног энд ажиллачихсан болохоор үйлдвэрийнхээ ерөнхий байдал, цехүүдийн байршил, юу хийдэг, хүмүүстэй нь үндэсэндээ танилцчихсан байсан. Намайг 1967 онд сургуулиа төгсөхөд Хүнсний үйлдвэрийн яамнаас Max комбинатын шинэ өргөтгөл ашиглалтад орох гэж байгаа учраас мэргэжлийн лаборант хэрэгтэй гээд томилолт өгч, үйлдвэртээ ирж байлаа...

ажиллахаар шилжсэн юм. Ингээд л 1972 он хүртэл химич лаборант хийж байсан билээ. Лабораторийн эрхлэгч болсон юм даа. Намайг лабораторийн эрхлэгч болох үед Монгол Улсад анх удаа нөөшилсон бүтээгдэхүүнийлдвэрлэжэхэлж байв. Тиймээс Хөдөө аж ахуйн их сургуулийн микробиологийн багшаар олон жил ажилласан түршлагатай микробиологич Иш гуайг бүр Хөдөө аж ахуйн яамнаас Хөдөө аж ахуйн сургуультай яриулж байгаад комбинатдаа томилтоор ирүүлж байлаа. Тэгээд бактериологич Гэндэнгэжмалын их эмч хүнийг дагалдуулан сургаж, тэр хоёр маань нарийн микробиологийнхос шинжилгээг хийдэг, би химийнхээ шинжилгээг лабораторийнхонтойгоо хийж байлаа. Ингээд л манай үйлдвэр Монгол Улсад нөөшилсон бүтээгдэхүүний хими, микробиологийн шинжилгээг лабораторийнхос хэмжээнд бүрэн хийгээд дуусахад бүтээгдэхүүний маань экспортод гаргаж батламж гаргаж өгч байсан юм. Одоо эргээд харвал энэ олон баталгаат лабораториуд ийм олон шат дамжлага гэж тэр үед байсангүй. Тэгэхдээ тэр үедээ манайх чинь хамгийн хөгжилтэй орон гэгдэж байсан БНАГУ-ын тоног төхөөрөмжжөөр тоноглогдсон, шилдэг лабораторийн байсан юм шуурхай. Бас герман мэргэжилтэнтэй ч байж. Ингээд бид шууд баталгаа гаргаж өгч, экспортод бүтээгдэхүүнээ гаргаж байсан юм даа. Ер нь хүн залуу байхдаа эрэмгий, эзэмшсэн мэргэжилдээ эрдүү байдаг юм билээ. Түүнээс биш одоо бол бүх шатныхаа зөвшөөрлийн

л сурдаг юм. Намын хороо үйлдвэрчний эвлэлтэй яриа чамайг л тавья гэж ярьсан Маргааш юу ч гэсэн ирээ анкетаа бүртгүүлээд ажилдаа ор” гэлээ. Тэгээд л Захиргаа боловсон хүчний хэлтсийн дарга боллоо. Захиргаа боловсон хүчний хэлтэс маань хуучин болон шинэ үйлдвэр Эхлэн боловсруулах үйлдвэр Хөргөх үйлдвэрийн нэгдүгээ ээлж, Өлонгийн завод, Маняядлагаанаас гарсан бүдагавар бүтээгдэхүүний боловсруулах жижиг цехүүд тэнд үйлчилэх техникийн алба, үйлчилгээний үйлдвэр ажилчны гуанз гэсэн олон цехүүдийг хариуцаж эхэлсэйом. Бараг ажилчдын тоо 2000-хүрсэн. Тэгээд л Захиргаа боловсон хүчний асуудлыг хариуцсан бие даасан хэлтэс үйлдвэрүүдийг хариуцсаа мэргэжилтийн, зааварлаг нартай болоод би чинь найман хүний бүрэлдэхүүнтэй хэлтсийн дарга болж байсан юм даа.

-Үйлдвэрийн чинь өргөтгөл шинэчлэлийн ажил байнга хийгдсээр л байсан байх Ер нь тухайн үедээ ямархуу хүчин чадалтай үйлдвэр байсан бэ?

-1972 онд Хиам консервийн үйлдвэрийг хүлээж ав байсан бол 1973-1974 онд Яс боловсруулах үйлдвэ ашиглалтад орсон юм. Шинийн үйлдвэр ашиглалтад орсноо хоногт 8000 бод, 800 бод, 30 гахай төхөөрч түүнээс гарах 34 тонн тураг мах, дотор эрхтэй дайвар бүтээгдэхүүнийг бүрэлдэх боловсруулан гүн хөлдөөж, нэг удаад 16000 тонн мах, махаас бүтээгдэхүүн хадгалах хүчин чадалтай болсон. Түүнчлэн 1 аймагт мал болон малын түүхийн эд болтгэлийн салбар төлөөлөг

үед бид гадаах хаягаа нэг их ажил болж, шинэчилж байсан юмдаг. Ингээд нэр маань өөрчлөгдөөд, үйлдвэр маань томроод ирсэн дээ. Ажилчдын тоо ч нэмэгдэж, гуравдугаар ээлж ороход түүнийг дагасан олон цех ажилд орсон юм. Тухайлбал, Модон эдлэлийн цех, Авто гарааш, Засварын цех, Дулаан, цахилгааны цех ашиглалтад орсон. Ингээд ирэхээр чинь хүний тоо олон болоод үйлдвэрүүддээ боловсон хүчинийхээ ажлыг нэлээд төвлөрүүлж, эхний хоёр жил зууралдан. Ямар ч байсан эхний ээлжинд бүх хүний хөдөлмөрийндэвтрийгцэгцэлж, орсон гарсан тушаалыг нь нөхж бичих, гадаад, дотоодын дээд сургууль төгссөн хүмүүсээ ялгах гээд ажил их байсан. Тэр үед дээд сургууль төгссөн хүмүүсийг инженер, техникийн ажилтан гэж нэрлэдэг байлаа. Энэ хүмүүсээ ялгаад, техникум төгссөн хүмүүс нь тусдаа, техник мэргэжлийн сургууль, илгээлтээр ирсэн гээд бодохоор манайх чинь их өргөн бүтэцтэй, нүсэр үйлдвэр болсон юм. Зөвхөн БНАГУ, Болгар, ЗХУ, Унгар, Румыны дээд сургуулиудыг төгссөн гэхэд 240 хүн байсан юм шуу дээ, манайд чинь. Тэгээд техник мэргэжлийн сургууль, илгээлтээр ирсэн хүмүүс дийлэнх нь учраас ажил их урагштай явдаг. Бас 240 орчим герман мэргэжилтэнтэй байсан юм байна шуу. Гадны мэргэжилтнүүддээ инженерүүдээ дагалдуулаад, тэдэндээ ажилчдаа дагалдуулсаар байгаад хоёр жилийн дотор л гадаадын мэргэжилтнүүдийн тоог нэг дахин бууруулж чадсан. Манай Бямбадорж дарга

ЧУХАЛ ХҮН

ЖИНХЭНЭ ГАР, СЭТГЭЛ АМЖИЛТАД ХҮРДЭГ ЮМ ШҮҮ

хариуцлагатны зөвлөгөөн дээр “Монгол инженерүүд гадны хүмүүсийг тэтгэж, хооллож байх учиргүй. Барилга барьсан хүмүүсийг буцааж, үйлдвэрээ өөрсдөө явуулах шаардлагатай” гээд л их шийдвэмгий хэлийг, үүрэгдэж байсан юм. Ингээд ажиллаж байтал 1979 онос “Чамай Чанарын асуудал эрхэлсэн орлогч даргаар ажиллуулахаар болсон. Яамнаас хэлэлцүүлээд, сайдын тушаал гарсан” гэдэг юм байна. Тэгээд л алхах зааварлагч Бямбажавтаа ажлаа хүлээлгэж өгөөд, шинэ ажлаа авлаа даа. Үйлдвэр тэлээд, оргоожеод ирэхээр чанарын асуудлууд ихээр тавигдана. Германууд бол чанарын асуудалд их ниймбай, ниягт ханддаг. Бас их шударга, хөдөлмөрч, цаг нарийн барьдаг, их цэгцэгий хүмүүс учраас ер нь үйлдвэрт маань өөрийн эрхгүй шаардлага тавигдаж байсан. Ялангуяа экспортод гаргах бүтээгдэхүүнүүд, дотоодын хэрэгцээнд гаргах бүтээгдэхүүнүүдэд ч гэсэн. Үүнтэй холбоотойгоор Чанарын асуудал эрхэлсэн орлогч дарга гэж тусдаа орон тоо баглагсан юм билээ. Намайг өмнө нь лабораторид ажиллаж байсан учраас энэ албанц томилсон байдал юм. Манайх чинь Мал эмнэлэгтэй, малын их, бага 40 эмчтэй, турван их эмч, нэг эрүүл ахуйч хоёр эзэлжийг бага эмч, хоёр сувилагч, нэг үйлчэгчэй Хүн эмнэлэгтэй байсан юм. Дотроо эмийн сантай. Лаборатори, Мал эмнэлэг, Хүн эмнэлэг, Ариутгалын цех, Үйлчилгээний үйлдвэр, Чанарын алба залгаад явдаг иж бүрэн циклээр хоорондоо холбогдсон том үйлдвэр байсан юм. Ийм таван аппаратыг нэгтгээд орлогч дарга нь болж байлаа. Тэгээд орлогч даргаар дөрвөн жил ажиллаад би үнэндээ өөр газар руу шилжих хувилбартай байсан чинь гэнэхэн и намайг хотын намын хороон дээр Алтангэрэл дарга дуудаж байна гэсэн. Очсон чинь “За Мах комбинатын намын хороон дарга өөр ажил шилжихийн байгаа. Нийт ажилчдын 60 гаруй хувийг эмэгтэйчүүд эзэлдэг. Тиймээс намын хороон даргаар эмэгтэй хүн тавина. Танай яамнаас санал ирсэн. Байгууллагаас чинь мон санал ирсэн. Дүүргийн намын хороноос ч санал ирсэн” гэдэг юм байна. Тухайн үед манай Лхагва, Дэлэг эд нар манай үйлдвэрээр яваад байдал байсан юм. Тэгээн үйлдвэрийн ажилчдын саналыг аваад яваад байсан юу даа, одоо бодоход. Тэгээд л намын хороон дарга болсон доо. Тэр үед ийм том комбинатыг удирдана гэхэд үнхээр их бажгадаа, өөрийгөө их чамлаж байсан юу шуу. Бас их сонин тохиол байсан на комбинатын дарга Жамъянсурэн бид хоёр их олон жил цут ажилласан. Жамъянсурэн слесарь байхад би лаборант, хэлтсийн дарга болоход би хэлтсийн дарга, орлогч болоход нь орлогч болоод, 1982 онд Жамъянсурэн комбинатын дарга болоход зургаан сарын дараа хавар нь би намын хороон дарга болсон юм даа. Бид хоёртыг ямар ч байсан энэ Мах комбинатын хашаанаас гаргахгүй л гэсэн юм шиг байсан шуу. Тэгээд тэр үед яам турван хэлтсийнхээ даргыг манайд өгч байсан юм. Ерөнхий инженерээр Лундэвийг, Санхүү

эрхэлсэн орлогч даргаар Самбууг, Материал хангамж эрхэлсэн орлогч даргаар манайд байж байгаад давшээд явсан хүнийг өгч байсан юм. Тэгээд бид хэдийд “Та нар Мах комбинатаас анхалж хоолоо идсэн хүмүүс. Гар нийлж ажилла. Та хоёрт энэ хүмүүсийг яам харамгүй оглоо шүү” гэж байсан юм. Ингээд л 1993 он хүртэл зутгэж, гар нийлж ажилласан даа.

-Бүхэн бүтэн хотын иргэнийн мах махаас бүтээгдэхүүний хэрэгцээг өгөөд, шинэ ажлаа авлаа даа. Үйлдвэр тэлээд, оргоожеод ирэхээр чанарын асуудлууд ихээр тавигдана. Германууд бол чанарын асуудалд их ниймбай, ниягт ханддаг. Бас их шударга, хөдөлмөрч, цаг нарийн барьдаг, их цэгцэгий хүмүүс учраас ер нь үйлдвэрт маань өөрийн эрхгүй шаардлага тавигдаж байсан. Ялангуяа экспортод гаргах бүтээгдэхүүнүүд, дотоодын хэрэгцээнд гаргах бүтээгдэхүүнүүдэд ч гэсэн. Үүнтэй холбоотойгоор Чанарын асуудал эрхэлсэн орлогч дарга гэж тусдаа орон тоо баглагсан юм билээ. Намайг өмнө нь лабораторид ажиллаж байсан учраас энэ албанц томилсон байдал юм. Манайх чинь Мал эмнэлэгтэй, малын их, бага 40 эмчтэй, турван их эмч, нэг эрүүл ахуйч хоёр эзэлжийг бага эмч, хоёр сувилагч, нэг үйлчэгчэй Хүн эмнэлэгтэй байсан юм. Дотроо эмийн сантай. Лаборатори, Мал эмнэлэг, Хүн эмнэлэг, Ариутгалын цех, Үйлчилгээний үйлдвэр, Чанарын алба залгаад явдаг иж бүрэн циклээр хоорондоо холбогдсон том үйлдвэр байсан юм. Ийм таван аппаратыг нэгтгээд орлогч дарга нь болж байлаа. Тэгээд орлогч даргаар дөрвөн жил ажиллаад би үнэндээ өөр газар руу шилжих хувилбартай байсан чинь гэнэхэн и намайг хотын намын хороон дээр Алтангэрэл дарга дуудаж байна гэсэн. Очсон чинь “За Мах комбинатын намын хороон дарга өөр ажил шилжихийн байгаа. Нийт ажилчдын 60 гаруй хувийг эмэгтэйчүүд эзэлдэг. Тиймээс намын хороон даргаар эмэгтэй хүн тавина. Танай яамнаас санал ирсэн. Байгууллагаас чинь мон санал ирсэн. Дүүргийн намын хороноос ч санал ирсэн” гэдэг юм байна. Тухайн үед манай Лхагва, Дэлэг эд нар манай үйлдвэрээр яваад байдал байсан юм. Тэгээн үйлдвэрийн ажилчдын саналыг аваад яваад байсан юу даа, одоо бодоход. Тэгээд л намын хороон дарга болсон доо. Тэр үед ийм том комбинатыг удирдана гэхэд үнхээр их бажгадаа, өөрийгөө их чамлаж байсан юу шуу. Бас их сонин тохиол байсан на комбинатын дарга Жамъянсурэн бид хоёр их олон жил цут ажилласан. Жамъянсурэн слесарь байхад би лаборант, хэлтсийн дарга болоход би хэлтсийн дарга, орлогч болоход нь орлогч болоод, 1982 онд Жамъянсурэн комбинатын дарга болоход зургаан сарын дараа хавар нь би намын хороон дарга болсон юм даа. Бид хоёртыг ямар ч байсан энэ Мах комбинатын хашаанаас гаргахгүй л гэсэн юм шиг байсан шуу. Тэгээд тэр үед яам турван хэлтсийнхээ даргыг манайд өгч байсан юм. Ерөнхий инженерээр Лундэвийг, Санхүү

Ахмадын баяараар хүлээж авч, хүндэтгэл үзүүлдэг. Тэгээд л аравдугаар сарын 1 болохоор бид бие бие руугээ утасдаад л “Энэ удаад хэн тойрч авах вэ. Би хаана зогсож байх вэ” гээд л ярина шүү дээ. Бид хэд чинь бүр зогсогтой зогсоолтой гээч. Тэгээд л манайхаас эхлээд, Нямжавыгаа, Жамъянсурэнгээ, Лхачинчабальгаа, Самбуугаа аваад л бөөнөөрөө ороод ирдэг. Ёстой л нэг гэртээ ирж байгаа юм шиг дээ. Ороод ирэхээр нэг их сайхан. Инээгээд ч баймаар юм шиг. Хүн тэгтлээ л их ижил дасал болдог юм байна. Би дурсамжаа “Энгэгт үлдэх, ул мартгадах хамт олон минь” гэж гарчигласан.Өөр газар ажиллаагүй юм чинь. 1993 онд нийгэм бүхлээрээ өөрчлөгдөөд, намын байгууллагууд татан буугдаж байх үед Жамъянсурэн дарга маань “Эндээ бай. Ороод ажилла” гэсэн. Тэгээд Монхболд Хиамны үйлдвэрийн төлөө зүтгэдэг. Жинхэнэ

...Энэ ахмад буурлууд, хамт олондоо баярлалаа гэж талархал илэрхийлмээр байна. Мөн бидний гүйцээгээгүй ажлыг энэ ороо бусгaa нийгэмд ийм сайхан үргэлжлүүлээд нийт ард түмнийхээ өмнө хүлээсэн үүргээ нэр төртэй авч явж байгаа энэ үеийн zaluuusdaa ажлын амжилт, хамгийн гол нь эрүүл энх, сайн сайхан бүхийг хүсэн ерөө. Та нарын маань ажил өөдрөг, өнгөтэй зүстэй байх болтугай гэж ерөө...

гар, санаа нийлсэн хамт олон байсан учраас Мах комбинат маань улс, салбар, нийслэл, районы хэмжээнд олон удаа түрүүлж, бид бас хамт олон тоо багц болгож авч чадсан юм даа, тэр үед. Манай яам ч их сайн дэмжэлгээд байсан. Манайх чинь нийслэлийн хүнсний бараг 30-40 хувийг дангаараа нийлүүлдэг байлаа шүү дээ. Өдөрт 20-25 тонн хиам хийнэ. Баяараар бол комбинатын дарга, намын хороон дарга нарт амрах эрх байхгүй. Хаанаас утасдана, аль дэлгүүр махгүй гэвэл тэнд мах хургаж байх ёстой. Тэр дэлгүүрт хиам тасарчээ л гэвэл хургаж байх ёстой. Тэр бүх зүйлийг гардан гүйцэтгэж байсан хүн бол манай орлогч дарга. Тэр хүн сургууль төгсжээ ирээд л манай Флонгийн заводод хиамны ажилтнаар ороодл, үйлдвэрүүдийг хөлдээр нь зогсоогод л явсан. Жинхэнэ ЗХҮ-д бэлтгэгдсэн технологич, маҳны мэргжлийн хүн дээ. Бид энэд л замыг туулж, 27 жилийн нүүрийн үзсэн. Өнөөдөр эргээд харвал бараг 50 жилийг ардаа хийсан юм шиг санагдаж байна. Хурдан онгорсон хэрээн бас их хугацаа байдал юм байна гэж бодогдож байна шүү.

-“Боловсон мах комбинат” тань “Мах импэкс” компани болоод энэ жил 70 жилийн ойн тохиож байна. Шинэ тоног төхөөрөмжтэй, шинэ брэндтэй, бас Монголдоо төдийгүй Азидаа анхдагч болсон гээд олон амжилттай түүхтэй ойгоо угтаж байна. Энэ болон дээр та сэгтэдээ хуваалцахгүй юу?

-Энэ хаалгаар орж ирээд л тэр том бухыг хараад бидний байсан үеэс өөрчлөгдсөн байгаа байж ях. Вэ. Бидний үйлдвэрийн хамт олонд яваад яваад байхгүй ях. Бидний үйлдвэрээр чинь ижил дасал болсон байлгүй ях. Үнэхээр тэр

Гэрэл зурагийг ГАРГУУЖИН

ороо бусгaa цагийн үед хүнсний үйлдвэр байтугай ямар олон байгууллагаустаж үгүй боллоо. Тэгээд бидний үлдээгээд гүйцээгүй явсан ажлыг оноодөр өдий зэрэгтэй босгood, ийм хатуу нийгэмд орсолдож чадах байгаа энэ цагийн zaluuuusdaa чадах байгаад чин сэгтэлээсээ баярлаж явдаг. Ирэх болгондоо л хэлдэг юм. Нээрээ ороод ирэхэд л шил толь болчихсон. Яг үзүүнийг хэлэхэд, бид эндээ ийм гял цал юм хийх хөрөнгө менгэ нь ч хаана хийвээ, тийм цаг зав ч байхгүй байж. Яагаад гэвэл хоногт 10-12 мянган бог, 1000-1300 бод, гахай нийлүүлж нийлүүлдаг. Тэр үеийн “Малын амьсгалыа бусдыг ашиглана” гэдэг лоозондоо баригдаад, түүнтэйгээл үзээд байдал байж. Тэгээдэбас нийгмийн асуудлаа шийдвэж гэж асар их зүйл хийж байсан шүү. Нийдлаааны бус үед ажлаар хангах хивсний цех, модон эдлэлийн цех гээд л манайх чинь элдийн л юм хийж байлаа. Хоёр хүүхдийн цагэрлэг, нэг орон сууцбариллаа. Маш их юм хийсэн. Тэгж байж л тэр олон мянган хүнийг чинь эргэцүүлж ажил, амьдралтай нь байлгаж байлаа шүү дээ. 3000 давсан хүн гээд чинь тэр үеийн Монгол Улсын хүн амьтны 10 гаруй хувь нь юм биш ўу. Тэр үед чинь жилд 600 орчим хүн жирэмсний амралттай байдал. Манай үйлдвэр чинь анкет бөглөод ажилд орж байсан залуу одоо цав цагаан толгойтой, овгөн болчихсон явж байна шүү дээ /инээв/. -70 жилийн түүхт ойн баяр тун удахгүй болох гэж байна. Та хамт олондоо баярын мэндчилгээ дэвшиүүлэхгүй юу?

-Оюутны ширээнээс томилолт аваад ирэхэд гараа тосч хүлээж авсан, биднийг дэмжиж, туслаж, загнахдаа занж, зэмлэхдээ зэмлэж байсан ахмад буурлуудын маань энэ нусэр сэгтэлийн огюйт биднийг энэ дайтай ажиллаж, амьдрах сэгтэлийн хатуу шүүлэгдэж аваад байгаа. Бас намайг орлогч дарга байх үед бид том зорилт тавиаад чанарын удирдлагын нэгдэсэн системийг нэвтрүүлж гээд мал хүлээн авахаас эхлээд бүх дамжлагийн дээр чанарын карт гэдэг зүйл хотлоод, түүнийг нь чанар шалгагч нар шалгадаг, малын эмч нар шалгадаг байлаа. Энэ бүх системийг үзэлээд 1983 онд “Чанарын удирдлагын их бүрэн системийг нэвтрүүлсэн” гэсэн гэрчилгээг манайд өгсөн юм шүү. Стандартын хороо, Улсын төв мал эмнэлэг огдог байсан юм. Гэтэл манай үйлдвэрийн хүүхдүүд Олон улсын үзэсгэлэн нийт ард түмнийхээ өмнө хүлээн үүргээ нэр төртэй авч явж байгаа энэ үеийн zaluuuusdaa ажлын амжилт, хамгийн гол нь эрүүл энх, сайн сайхан бүхийг хүсэн ерөө. Та нарын маань ажил өөдрөг, онгтэй зүстэй байх болтугай гэж ерөө. Үүзэс гадна биднийг урьж, энэ компанийн түүхийн гэрч болгон ярилцлага авч байгаа “Монголын мэдээ” сонин хамт олонд талархал илэрхийль.

Тал нутгийн цахим мэдээлэл

ҮНЭ ЧУХАЛ УУ?

ҮЙЛЧИЛГЭЭ ЧУХАЛ УУ?

Үргэлжлэл.
Түрүүч нь I нүүрт

Хүндэр бэрхшээл гэдгийг олон онцгос тайвартай болно. Тухайлбал, анхаарал хандуулажийг бийх, харилцагчийн шаардлагага болон асуудлыг хараагүй дүр үзүүлэх, зугтах, ядаргаатай аялан бол цаашаа зайлсаад овооч гэсэн болдоор харилцах, найтгас нохорсны шүүр альсгал бүрдүүлэх, “Би бол хамгийн тундаг дизайнер. Миний нүд өөр, та бол юу өөр” гэх лэмзээр хандах, хүнтэй биш роботийн харилцах буй лээт

тэдэрэлж төфүүлэх, харилцагчийн онцгос харахын оронд байгууллагын дүрт журам, байр суурийн олон тохиолдаж, орохосоо зайлцуулж, хариуцлагаас тултыхыг оролдох гэх зэрэггэ харилцагчийг “хөөж” байдал афанишиг географдаж алх Pricewaterhouse cooper буюу Үндэстэн дамжуулсан санхүүгийн зөвлөх судалгааныхаа эхэнд “Байгууллагууд харилцагчийн үйл хөдөлгүүлэх ойлгосноор бизнесийн амжилтыг осгож стратеги,

процесс, зохион байгуулалт, бүтэц, технологи гэх лэмзээр овхиргождх шаардлагатай болдог. Үнийн түлд харилцагчийн тухай тэдээллийг цуглүүлснаа тухайн тэдээлээш ашиглах замаар, ашигийг нэлзэдүүлж, үйл ажиллагааны зорилж багасган бүтээлжийг нэлзэдүүлэх үйл ажиллагааг явуулдаа” хэлээжээ. Үнээс гадна хэвлэлийн компанийн гол хүчин зүйл бол их бэлтгэж буюу дизайнф

Миний сэйнэд хүрсэн үйлчилгээ

Ихихүү үйлчилгээний талаархи судалгааг харж, мэргжилтийн уулзаж явах үеэр наадж яг хэвлэлийн цогц, тогс үйлчилгээ авах шаардлагага тулгарсан юм. Юу болсон бүтээгдэх саяхны нэг өдөр найзинхаяа хуримын урилгыг хийлгэх даалгавар авдаг юм аа. Хаашаа л харна их хотын маань гудамж талбайн энд тэндүүдүй “Реклам чимэглэл, бэлэг дурсгал, хэвлэлийн үйлчилгээ” гэсэн хаягтай газрууд байдал болохоор нэг их сандарсан ч угий. Тэгэхдээ наийзинхаяа “Хурим гэдэг энэ насаднаа маргтайгийн сайдаж тул тансаг, чанартай, бас хүний өмнө нүүр бардам байхуйц өнгө үзэмжтэй урилга хийлгээрэй” гэсэн угийг бодж, миний бие хэдэн өдрийн түрийн олон газрын үүдийг татлаа. Гэвч дээр дурьсан цогц үйлчилгээг бүрэн тогс үзүүлжин газар үзүүлээ л олдогхуйг бай. Судалгааны дун ч араггүй үнэн болохын биенэрээ мэдэрсэн гэж хэлж болох юм даа. Машин тавих зогсоогүйгээс эхээд л стресстэй тэр. Яваар орохдой хэнд хандах, захиалгаа хаана огоос эхээдэл асуудал мундхажийг аж. Тоорч буудил яваасаа захиалаа авдаг хүнийг нь олоод уулзахаар өөдөс “Манайх хямдхан, чанартай хийн” гэсэн уг сонсоно. За тэгээд, урилгын загвар үзье гэсэн чөноөхлүүхүүн загварууд байх нь тэр. Техник технологийн ондэр хөгжихсэн оноо цаг хүн бур интернетээр чөлөөтэй аялж, хаана ямар шинэ зүйл гарсныг тэр дор нь мэднүүдэг болсон. Үүнийгээ дагаад хэрэглэгчдийн хэрэглээ шаардлагага ондэр болсон гэсэн уг. Тиймээс дээрх газруудад сэргэл хамааж ондортай гарна гэдэг худлаа юм байна гэдгийг ойлгов. Үнэндээ “Хэрэглэгч та хаан”, “Хэрэглэгчдийн найдвартай түнш”

гэх өргөмжлөл зүүсэн газруудын үйлчилгээ сэргэлд хүрсэнгүй. Ая тухтай үйлчилгээний оронд үр бухимдалтээсээр гарчынсаарлбайлаа. Адаглаад л машин тавих зогсоолтгүй, ороход инээмсэглэн утгах хүнгүй, дээрээс нь хэрэглэгчдийг хямд үзээр татаг гэж байгаа наа цагуураа ядуу гэж доромжлоод ч байгаа юм шиг. Өөрийнхөө хэрэгцээнд тохирсон үйлчилгээг аваад компанид нь монголын өгье гэж байхад үйлчилгээгчтэй гүйлгэчин шиг харилцаа, өноөх л муу хэллүүлдэг төрийн албанхан шиг хүнд суртал гаргах нь энүүхэнд юм. Хэвлэлийн салбартаа машнагчай гэж өөрдийнгөө өргөмжилдөг компаниид ийм байхад бусад нь ямар байх нь ойгомжтой биз дээ. Үтгээ бол унэ дагаж чанар гэдэг. Гэтэл үйлчилгээнэс илүү хүмүүсийг хямд үндэш хошуураа гэсэн ойлголт дээрх газруудад нэгэнт бий болчихжээ. Ийм байхад бухимдахгүй гээд ч яах билээ. Үнэндээ энэ газруудаар над шиг хуримын урилга хийлгэх гэсэн тайрлог хүрэх замд буюу “Home page” дэлгүүрний баруун талаар жаахан дээрх газруудтай л адилхан биз гэх болдог төрсний нутгаад ях вэ. Ямар ч байсан ороод узах шийдвэрийг гаргасан минь хүндхэн даалгавар гүйцэтгэхгэжжэвсан нададаанынгээр ивэх шиг л болсон юм. Сансырьн тайрлог хүрэх замд буюу “Home page” дэлгүүрний баруун талаар жаахан дээрх газруудтай л “Сэлэнгэ пресс” хэвлэлийн үйлдвэр нүднээ тусах нь тэр. Зогсоол хайж төвөг удах байх

хэрэгтэй хүнтэй маань уулзуулж огоохор дагуулан явж, Харилцагчийн менежер гэх бүсгүйд хүлээлгэн огов. Харилцагчийн менежер шаардлагатай бүхий л зүйлийг маань сонссонхоо дараа захиалгын менежертэй уулзуулж, бич асуудлаа

Үйлчилгээ яагаад чухал гэж...

Яалт ч угүй нийм асуулт урган гарч ирж байгаа юм. Тиймээс үйлчилгээний талаар, хэрэглэгчдийн хэрхэн татах тухай, эргэх холбоогийн болгохын тулд ямар ахмажжээ авах талаар багахан судалсан юм. Үндэд, юуны түрүүнд хэрэглэгчдийн анхаарлыг татах нь маш чухал хэмээн тэмдэглэжээ. Энэ үйл ажиллагаанд үйлчилгээний байгууллагын гадаад орчин маш чухал. Үйлчилгээний салбарын барилга байнгийн хийц, дизайн, өнгө будаг, хаяг хүмүүсийн анхаарал татахайц содон чамин байх, гадаад талбай тохиижил, гэрэлтүүлж, автомашин зогсоол цэрэглэгчдүүлэлт, хотийн сав гэх мэт бүтгэд өвөрмөц байж чадвал хэрэглэгчдийн анхаарлыг татна. Нэгэнт татсан хэрэглэгчдээ тухайн үйлчилгээг авах хүсэл эрмэлзэл төрүүлэх ёстой. Энэ бол үйлчилгээний газрын дотоод орчин “Өөдөрхийн онгоц үзүүлэсээ” гэдэг болохоор ороод очиждээд эхийн цэгцтэй, цэвэр цэмцгэр орчин, үйлчилгээний ажилчдын баар баясгалтанд дур төрх нь хэрэглэгчдээ энд бүх юм жин тан, энэ бол итгэж болох газар гэсэн анхны сэтгэгддийн төрүүлэх шийдвэр гаргалаат нөлөөлдөг байна. Ингээд дотоод орчин үйлчилгэсн ажигласан үйлчилгүүцэг үйлчилгээний ажилчид руу анхаарлаа хандуулна. Үйлчилгээ авах шийдвэр гаргахад туслах ўу шатанд хэрэглэгчдийн зэндэг нийрсэг утгах нь онгоц чухал. Энэ нь мэндээх, зэндэг инээмсэгийн, анхаарал тавьсан байдал изэрхийлж, асуултад харилцааны соёл, хувцаслах соёл, яриаццаа соёл, зан харилцаагаа ингэж үйлчилгээ авах шийдвэр гаргалаад чухал нөлөө үзүүлээ. Шат дамжлагын ингэж огссоор үйлчилгээ үзүүлэх ўе шатанд хүрнэ. Энэ ўе шат нь тухайн байгууллагын үйлчилгээний ажилчдын мэдлэг, чадварыг шаардах ажил. Үйлчилгээний ажилчдын мэргэжлийн ондор ур чадвар, сэтгэлзүйн хувьд тогтвортой, ой сайтай, анхааралтайгаар хэрэглэгчийн сонч, хүссэн үйлчилгээ нь дэд зэрэгийн ондор төвшинд үзүүлж чадвал хүссэн үр дүнээс хүрх нь дамжигүй. Үнэндээ аливаа ажил үйлчилгээний чанарын үйлчилгүүцэгийн “сэтгэл хамамз”-аар хэмжигдээг. Үйлчилгээ дусахад үйлчилгээний ажилчид нь “Баярлалаа”, “Баяртай”, “Тадахин ирж үйлчилгүүлээрэй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна” гэх мэт үйлчилгээний хэвшмэл үг хэллэгийг хэлж зашиж нь чухал. Эдгээр үгсийн үзүүлэлтээ, зэндэг нийрсэг, баар баясгалтанд илэрхийлж нь үйлчилгүүцэгийн сэтгэл ханамжид чухал нөлөө үзүүлж, үзлэж хийхдээ урссан, эргэх холбоо тогтоогийн эндээс үзүүлж чадвал хүссэн үр дүнээс хүрх нь дамжигүй. “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна”, “Тадахин ирж үйлчилгүүлээрэй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна” гэх мэт үйлчилгээний хэвшмэл үг хэллэгийг хэлж зашиж нь чухал. Эдгээр үгсийн үзүүлэлтээ, зэндэг нийрсэг, баар баясгалтанд илэрхийлж нь үйлчилгүүцэгийн сэтгэл ханамжид чухал нөлөө үзүүлж, үзлэж хийхдээ урссан, эргэх холбоо тогтоогийн эндээс үзүүлж чадвал хүссэн үр дүнээс хүрх нь дамжигүй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна”, “Тадахин ирж үйлчилгүүлээрэй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна” гэх мэт үгсийн үзүүлэлтээ, зэндэг нийрсэг, баар баясгалтанд илэрхийлж нь үйлчилгүүцэгийн сэтгэл ханамжид чухал нөлөө үзүүлж, үзлэж хийхдээ урссан, эргэх холбоо тогтоогийн эндээс үзүүлж чадвал хүссэн үр дүнээс хүрх нь дамжигүй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна”, “Тадахин ирж үйлчилгүүлээрэй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна” гэх мэт үгсийн үзүүлэлтээ, зэндэг нийрсэг, баар баясгалтанд илэрхийлж нь үйлчилгүүцэгийн сэтгэл ханамжид чухал нөлөө үзүүлж, үзлэж хийхдээ урссан, эргэх холбоо тогтоогийн эндээс үзүүлж чадвал хүссэн үр дүнээс хүрх нь дамжигүй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна”, “Тадахин ирж үйлчилгүүлээрэй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна” гэх мэт үгсийн үзүүлэлтээ, зэндэг нийрсэг, баар баясгалтанд илэрхийлж нь үйлчилгүүцэгийн сэтгэл ханамжид чухал нөлөө үзүүлж, үзлэж хийхдээ урссан, эргэх холбоо тогтоогийн эндээс үзүүлж чадвал хүссэн үр дүнээс хүрх нь дамжигүй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна”, “Тадахин ирж үйлчилгүүлээрэй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна” гэх мэт үгсийн үзүүлэлтээ, зэндэг нийрсэг, баар баясгалтанд илэрхийлж нь үйлчилгүүцэгийн сэтгэл ханамжид чухал нөлөө үзүүлж, үзлэж хийхдээ урссан, эргэх холбоо тогтоогийн эндээс үзүүлж чадвал хүссэн үр дүнээс хүрх нь дамжигүй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна”, “Тадахин ирж үйлчилгүүлээрэй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна” гэх мэт үгсийн үзүүлэлтээ, зэндэг нийрсэг, баар баясгалтанд илэрхийлж нь үйлчилгүүцэгийн сэтгэл ханамжид чухал нөлөө үзүүлж, үзлэж хийхдээ урссан, эргэх холбоо тогтоогийн эндээс үзүүлж чадвал хүссэн үр дүнээс хүрх нь дамжигүй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна”, “Тадахин ирж үйлчилгүүлээрэй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна” гэх мэт үгсийн үзүүлэлтээ, зэндэг нийрсэг, баар баясгалтанд илэрхийлж нь үйлчилгүүцэгийн сэтгэл ханамжид чухал нөлөө үзүүлж, үзлэж хийхдээ урссан, эргэх холбоо тогтоогийн эндээс үзүүлж чадвал хүссэн үр дүнээс хүрх нь дамжигүй”, “Ганд үйлчилсэндээ баяртай байна”, “Тадахин и